

รายงานฉบับสมบูรณ์

การออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร:
โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

Environmental design to increase the potential for Agro Tourism:
Model farm project along Her Majesty Queen Sirikit of
King Rama IX Khlong Hoi Khong, Songkhla

ดร.ทัชชญา สังฆกุล

Dr.Tachaya Sangkakool

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาทิณี วัฒนกิจ

Asst. Prof.Satinee Wattanakit

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

งบประมาณเงินรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2563

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร:

โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

Environmental design to increase the potential for Agro Tourism:
Model farm project along Her Majesty Queen Sirikit of King Rama
IX Khlong Hoi Khong, Songkhla

ดร.ทัชชญา สังข์กุล

Dr.Tachaya Sangkakool

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาทิณี วัฒนกิจ

Asst. Prof.Satinee Wattanakit

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

งบประมาณเงินรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2563

การออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร:
โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำรินในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถใน
รัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

ดร.ทัชชญา สังขะกุล¹ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สาทิณี วัฒนกิจ²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่โดยการกำหนดจินตภาพ กำหนดสัญลักษณ์ สื่อความหมาย จัดระเบียบสภาพแวดล้อม องค์ประกอบพื้นฐาน และสร้างสรรค์เอกลักษณ์ใหม่ภายใต้กรอบบริบทของพื้นที่ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการลงพื้นที่สำรวจ เช่น การจดบันทึก การถ่ายภาพ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สู่การออกแบบ สร้างความโดดเด่น และเป็นเลิศเฉพาะทางตามอัตลักษณ์เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เชิงเกษตรต้นแบบ

ผลการวิจัยนี้พบว่าแนวทางการพัฒนาในอนาคตเพื่อรองรับการท่องเที่ยวและการพัฒนาพื้นที่จะต้องประกอบด้วย การวางแผนรวม การคาดการณ์การใช้ประโยชน์ การเตรียมพื้นที่ जोดรดห้องน้ำ การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ป้ายสื่อความหมายและเรียนรู้ ป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พื้นที่กิจกรรม จุดพักผ่อน ระบบขนส่งภายในโครงการ และเส้นทางการสัญจรภายในโครงการ รวมถึงการพัฒนาจุดเรียนรู้เพื่อเกิดการเชื่อมโยงและพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการนี้คือความพร้อมอันครอบคลุมในทุกมิติเพื่อการขีดของค์ความรู้ด้านการเกษตรอันทรงคุณค่าควบคู่กับการพัฒนาของพื้นที่อย่างครอบคลุมในทุกมิติ มิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเท่าทันต่อการพัฒนากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ : สิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, โครงการฟาร์มตัวอย่าง, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

¹อาจารย์ สาขาสถาปัตยกรรมและผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อ.เมือง จ.สงขลา

²อาจารย์ สาขาสถาปัตยกรรมและผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อ.เมือง จ.สงขลา

Environmental design to increase the potential for Agro Tourism: Model farm project along Her Majesty Queen Sirikit of King Rama IX Khlong Hoi Khong, Songkhla

Tachaya Sangkakool¹ and Satinee Wattanakit²

Abstract

Model farm project along Her Majesty Queen Sirikit of King Rama IX has the objective to serve as a food source, learning center, agro tourism and employment of the farmer in the area. 4th Development division is responsible in this project such as model farm and forest plantation, which it covers an area as 798-2-77.8 rai. The objectives of this research have to investigate a design guideline, improvement an imagining, interpretation, identities and build environment. This research focused on the context and the participation process from all sectors. The important benefits of this research had increased the potential of this area and to improve economics, quality of life, agricultural learning center, and sustainable agricultural learning. It is found that the outstanding potential and identity of the area is the completion of agricultural areas and food sources such as rice plots, herbs, fishery, vegetable gardens, fruits, pets, gardens and nautilus. This research found that the development guidelines for tourism and area development should be included the preparation of parking spaces, toilets, universal design, signifying and learning signs, information technology systems, learning activities areas, rest areas, transportation systems within the project and the traffic routes. Moreover, it should be including the development of learning areas for connections and sustainable developments. In addition, it is found that the success factor of this project is the readiness in all dimensions in order to raise valuable agricultural knowledge together with the development of the area which consists of 1) the quality of human resources which leading to comprehensive development in all dimensions, economics, society, environment 2) The fertile agricultural area which supports the development for sustainable agricultural learning sources 3) Good management 4) The uniqueness and

identity of the prominent area continuous development to keep up with development and the changing situation in the current situation.

Keywords: Build Environment, Agro Tourism, Model Farm, Sustainable Development

---

¹Lecturer Department of Architecture and Planning, Faculty of Architecture Rajamangala University of Technology Srivijaya, Mung, Songkhla

²Lecturer Department of Architecture and Planning, Faculty of Architecture Rajamangala University of Technology Srivijaya, Mung, Songkhla

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย งบประมาณรายได้ประจำปีงบประมาณประจำปี 2563 ถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่การเผยแพร่และสนับสนุนให้เกิดการนำไปใช้อย่างกว้างขวางมากขึ้นในหน่วยงาน และชุมชน องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในการวิจัยในอนาคต การออกแบบสภาพแวดล้อม เพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำรินสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยที่ได้ให้การสนับสนุนทุนในการทำวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณกองพลพัฒนาที่ 4 ค่ายรัตนพล พ.อ.กฤษดา เรืองจ้อย รักษาการแทนรองเสธ.พล.พัฒนา 4 และคณะทำงานโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำรินสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ในการให้ข้อมูล การให้คำปรึกษา การเอื้อเฟื้อสถานที่ การร่วมดำเนินโครงการ การแบ่งปันประสบการณ์ การเรียนรู้ร่วมกัน การจัดเก็บข้อมูลแบบสอบถาม และการใช้ประโยชน์องค์ความรู้โดยการบูรณาการองค์ความรู้จากงานวิจัย รวมถึงการให้การสนับสนุนในการทำวิจัยด้วยดีตลอดมา

และสุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัย และคณะวิจัย ที่เป็นแรงผลักดัน สนับสนุนดูแลในทุก ๆ ด้าน และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมาจนทำให้รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ดร.ทัชชญา สังข์กุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาทิณี วัฒนกิจ

สิงหาคม 2563

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
Abstract.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.6 กรอบแนวความคิดของวิจัย.....	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	9
2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	10
2.3 ขอบเขตการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	12
2.4 สถานการณ์ปัญหาและอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของไทยในปัจจุบัน.....	13
2.5 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต.....	15
2.6 ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Wolfe and Bullen, 2009).....	17
2.7 สิ่งที่น่าทึ่งที่คาดหวังจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Wolfe and Bullen, 2009).....	18
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ	
3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล.....	23
3.2 ระยะเวลาทำวิจัยและแผนดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย (ต.ค.62-ก.ย.63).....	24
3.3 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย.....	24
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ผลสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภายในฟาร์ม.....	26
ตัวอย่างตามพระราชดำริ	

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
4.2 ผลสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภายในฟาร์ม.....	33
ตัวอย่างตามพระราชดำริ	
4.3 แนวทางการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพฟาร์มตัวอย่างในพระราชดำริ.....	42
เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (New Agro Tourism Icon)	
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	56
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	57
5.2.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์.....	57
5.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	62
บรรณานุกรม.....	63
ภาคผนวก.....	64
ประวัตินักวิจัย.....	90

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 4.1 : แสดงจำนวนคณะศึกษาดูงานประจำปี 2561.....	30
ตารางที่ 4.2 : แสดงจำนวนคณะศึกษาดูงานประจำปี 2562.....	30
ตารางที่ 4.3 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว/ทัศนศึกษา/อบรม.....	31
ตารางที่ 4.4 : ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจสภาพแวดล้อม.....	41
ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
ตารางที่ 4.5 : ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนา.....	43
โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ	
ตารางที่ 5.1 : สรุปการใช้ประโยชน์ผลงานจากโครงการวิจัย: การนำ.....	58
แนวทางในการพัฒนา และการออกแบบไปบูรณาการก่อสร้าง	
เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ให้เห็นอย่างเป็นที่ประจักษ์	

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 1.1 : แสดงพื้นที่ผังรวมโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ.....	4
ภาพที่ 1.2 : แสดงพื้นที่ศึกษาโครงการในระยะที่ 1 (ปี2563).....	4
ภาพที่ 1.3 : The conceptual model integrating the socio-institutional and territorial dimension.....	6
ภาพที่ 1.4 : Cascade framework depicting the links between policy, landscape and societal benefits.....	6
ภาพที่ 2.1 : แสดงแนวคิดองค์ประกอบในการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ของสถานที่.....	20
ภาพที่ 2.2 : The analytical processes in the conceptual model.....	20
ภาพที่ 2.3 : The conceptual model of semiology approach in architecture.....	21
ภาพที่ 4.1 : แสดงผังการเยี่ยมชมโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริฯ.....	28
ภาพที่ 4.2 : แสดงการศึกษาดูงานของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และหน่วยงานภายนอก (ก-ง).....	29
ภาพที่ 4.3 : แสดงทางเข้าฟาร์มตัวอย่างขนาดเล็ก (จุดเยี่ยมชมและเรียนรู้).....	33
ภาพที่ 4.4 : แสดงจุดการเรียนรู้แปลงนาข้าว.....	34
ภาพที่ 4.5 : แสดงป้ายสื่อความหมายซุ้มไม้เลื้อย.....	34
ภาพที่ 4.6 : แสดงป้ายสื่อความหมายโรงปุ๋ยหมัก (ก) และบริเวณผักกางมุ้ง (ข).....	35
ภาพที่ 4.7 : แสดงวัตถุประสงค์นักเรียน/นักศึกษา.....	36
ภาพที่ 4.8 : แสดงจุดการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา.....	36
ภาพที่ 4.9 : แสดงวัตถุประสงค์หน่วยงานราชการ.....	37
ภาพที่ 4.10: แสดงจุดการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มหน่วยงานราชการ.....	37
ภาพที่ 4.11: แสดงวัตถุประสงค์ครอบครัว.....	38
ภาพที่ 4.12: แสดงจุดการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว (ครอบครัว).....	38
ภาพที่ 4.13: แสดงวัตถุประสงค์นักท่องเที่ยว.....	39
ภาพที่ 4.14: แสดงจุดการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว.....	39
ภาพที่ 4.15: แสดงร้านค้า/ร้านอาหาร (ก) ผลผลิตทางการเกษตร (ข) ลานจอดรถชั่วคราว (ก)-(ข).....	40
ภาพที่ 4.16: แสดงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหน้าฟาร์มตัวอย่างฯ.....	46
ภาพที่ 4.17: แสดงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณเขตพระราชฐาน.....	47

ความยาวระยะ 40 เมตร

สารบัญภาพ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 4.18 แสดงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณสระน้ำ.....	48
ภาพที่ 4.19 แสดงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณแปลงนา.....	49
ภาพที่ 4.20 แสดงการออกแบบป้ายสื่อความหมาย ป้ายแสดงแผนที่ภายในฟาร์มฯ.....	50
ภาพที่ 4.21 แสดงการออกแบบเก้าอี้ ที่นั่งพักผ่อน.....	51
ภาพที่ 4.22 แสดงการออกแบบเก้าอี้ ที่นั่งพักผ่อน.....	52
ภาพที่ 4.23 แสดงการออกแบบเก้าอี้ ที่นั่งพักผ่อน.....	53
ภาพที่ 4.24 แสดงการออกแบบบริเวณเขตพระราชฐาน.....	54

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำรินในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 มีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเป็นแหล่งอาหาร เรียนรู้ ท่องเที่ยวด้านการเกษตร จัดแรงงานให้แก่เกษตรกร นักท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ โดยมีผล.พัฒนา 4 เป็นรับผิดชอบดูแลพื้นที่บริเวณโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำรินฯ และสวนป่า ประกอบด้วยพื้นที่ 798-2-77.8 ไร่ โดยมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาฟาร์มตัวอย่างเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเร่งด่วนทั้งนี้ผล.พัฒนา 4 ได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการบริการวิชาการโดยหลักสูตรสาขาวิชาสถาปัตยกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย โดยหลักสูตรฯได้ดำเนินการโดยการบูรณาการการเรียนการสอน และได้ทำการนำเสนอแบบ Proposal ในส่วนที่พัก และการเรียนรู้แปลงนาข้าวเพื่อของบประมาณกับจังหวัดแล้ว อย่างไรก็ตามยังคงมีพื้นที่เร่งด่วนในการนำองค์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมในการออกแบบและค้นหาอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและการพัฒนาเชิงพื้นที่ก่อให้เกิดคุณค่าในทางเศรษฐศาสตร์ และสร้างความโดดเด่นและเป็นเลิศเฉพาะทางตามอัตลักษณ์เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เชิงเกษตรต้นแบบ ประกอบด้วย พื้นที่สวนสมุนไพร ส่วนผลไม้ ส่วนพืชผัก ส่วนประมงสาธิต และส่วนต้อนรับ ฯลฯ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีทรัพยากรเดิมเป็นต้นทุนซึ่งต้องการการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) ทั้งนี้มีความจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมในการพัฒนาด้านกายภาพและเพื่อการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพฟาร์มตัวอย่างอย่างสร้างสรรค์ (Build Environment) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว การกำหนดจินตภาพสาธารณะ (Public Image) โดยการออกแบบ จัดระเบียบสภาพแวดล้อม องค์ประกอบ การกำหนดสัญลักษณ์ และการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ของพื้นที่ รวมถึงการเชิงของค์ความรู้ด้านการเกษตรอันทรงคุณค่าเพื่อถ่ายทอดความเจริญควบคู่กับการพัฒนาของพื้นที่

การสร้างสรรค์สัญลักษณ์ใหม่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (New Agro Tourism Icon) ในมิติการสร้างสรรค์สัญลักษณ์ของพื้นที่โดยกำหนดจินตภาพของพื้นที่เพื่อเกิดเอกลักษณ์ทางโครงสร้างและความหมายที่สอดคล้อง ประกอบด้วย เส้นทาง (Paths) เส้นขอบ (Edges) และภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) มิติการสร้างสรรค์ความยั่งยืนให้กับพื้นที่ถือเป็นมิติที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยกมิติด้านสังคม อันคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของพื้นที่ และส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ เช่น การสร้างสรรค์พื้นที่ลานพักผ่อนเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ การจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร และเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ การควบคุมพื้นที่ การกำหนดจุดโครงข่ายเชื่อมโยงพื้นที่ การกำหนดกิจกรรมและพื้นที่เรียนรู้ โดยยึดหลักทรัพยากรที่มีในพื้นที่เป็นเกณฑ์ในการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมฟาร์ม

ตัวอย่าง การศึกษาและค้นหาเอกลักษณ์ทางกายภาพ และพัฒนาลักษณะทางกายภาพ “ฟาร์ม ตัวอย่างในพระราชดำริฯ” ถือเป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่ซึ่งส่งเสริมความโดดเด่นและเป็นเลิศเฉพาะทางตามอัตลักษณ์ ยกระดับการพัฒนา และฟื้นฟู ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับพื้นที่

ทั้งนี้การออกแบบสภาพแวดล้อมจำเป็นต้องพิจารณาการสร้างสรรค์ความระเบียบเรียบร้อย การสร้างสรรค์สัญลักษณ์ ความยั่งยืนให้กับพื้นที่โดยใช้แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการสร้างสรรค์ตามแนวทางการออกแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 การเสนอแนะแนวทางการออกแบบ และแนวทางการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพฟาร์ม ตัวอย่างในพระราชดำริอย่างสร้างสรรค์ (Build Environment) โดยการออกแบบ จัดระเบียบ สภาพแวดล้อม องค์ประกอบ กำหนดสัญลักษณ์ และการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ใหม่ในพื้นที่

1.2.2 การสร้างสรรค์สัญลักษณ์ใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (New Agro Tourism Icon) ในมิติการสร้างสรรค์ของพื้นที่ การกำหนดจินตภาพเพื่อเกิดเอกลักษณ์ทางโครงสร้าง และความหมายที่สอดคล้องโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับด้านวิชาการ และการเผยแพร่ในวารสาร

1) ผลงานวิจัยวิจัยตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติที่ปรากฏในฐาน TCI กลุ่มที่ 1 หรือกลุ่มที่ 2 หรือผลงานวิจัยตีพิมพ์วารสารวิชาการระดับนานาชาติ อย่างน้อย 1 บทความ หรือ การจดสิทธิบัตรป้ายสื่อความหมายหรือสัญลักษณ์ หรือการบูรณาการเรียนการสอน

1.3.2 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับด้านนโยบาย

2) แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3) การส่งเสริมนโยบายการเพิ่มพื้นที่สีเขียว และ Green City

1.3.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับด้านสังคมและชุมชน

1) การเกิดแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรที่มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว

2) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีจากการมีสภาพแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยว และแหล่งเรียนรู้ที่ดี และเกิดการจ้างงานจ้างรายได้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.3.4 การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีจากการปรับปรุงสภาพแวดล้อม และถือเป็นการสร้างมูลค่าให้พื้นที่

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 มีเนื้อที่ฟาร์มทั้งแปลงรวม 798-2-77.8 ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่ประทับ และอาคารบริวาร มีพื้นที่จำนวน 290 – 1 – 73 ไร่ และ พื้นที่บริเวณโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริฯ และสวนป่า มีพื้นที่ 508 –1– 4.8 ไร่ ภาพที่ 1.1 แสดงพื้นที่ผังรวมโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 ทั้งนี้การศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 ได้ทำการศึกษาพื้นที่หลัก (Core Zone) เป็นพื้นที่ส่วนกลางซึ่งเป็นพื้นที่ที่ต้องการการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ประกอบด้วย พื้นที่ส่วนกลาง พื้นที่สวนสมุนไพร พื้นที่ประมงตัวอย่าง ผักยกแคร่ โรงเรือนผลไม้ ฟาร์มผลไม้ นาข้าว และฟาร์มแพะ ภาพที่ 1.2 แสดงพื้นที่ศึกษาโครงการในระยะที่ 1 ปี 2563)

หน่วยงานรับผิดชอบในพื้นที่ประกอบด้วย 12 หน่วยงานดังนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา หัวหน้าโครงการสวนปาล์มเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 12 (สงขลา) ปศุสัตว์จังหวัดสงขลา ศูนย์วิจัยผสมเทียมและเทคโนโลยีชีวภาพสงขลาศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขต 8 สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 และสถานีพัฒนาที่ดินสงขลาเกษตรอำเภอคลองหอยโข่ง หัวหน้าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 (สงขลา) ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการที่ 8 สงขลา และศูนย์แมลงเศรษฐกิจชุมพรมีการวางรังผึ้งครอบคลุมในพื้นที่ฟาร์มตัวอย่างฯ

ภาพที่ 1.1 แสดงพื้นที่ผังรวมโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ และพื้นที่ศึกษาโครงการในระยะที่ 1
 ที่มา: ทัชชญา สังฆกุล (2561)

ภาพที่ 1.2 แสดงพื้นที่ศึกษาโครงการในระยะที่ 1 (ปี 2563) พื้นที่สมุนไพร ผักยกแคร่ ฟาร์มผลไม้
 นาข้าว และฟาร์มแพะ
 ที่มา: ทัชชญา สังฆกุล (2561)

14.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาขอบเขตในด้านเนื้อหา เอกลักษณะทางกายภาพ “ฟาร์มตัวอย่างในพระราชดำริ” ทำการศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ของผู้รับผิดชอบในพื้นที่ เกษตรกร นักท่องเที่ยว ประชากรในพื้นที่ และทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) ของพื้นที่หลัก (Core Zone) ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

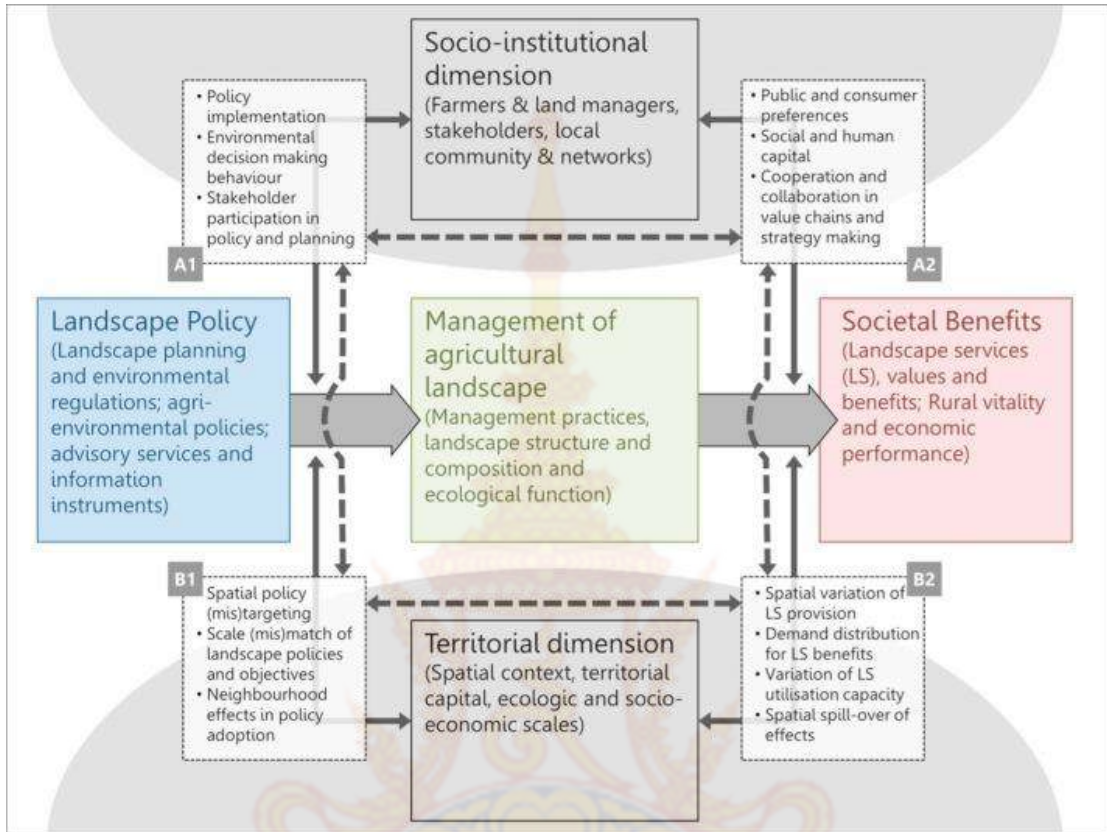
- 1) ศึกษาลักษณะทางกายภาพวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาของพื้นที่ โดยแบ่งเป็นช่วงเวลาตามการพัฒนา การศึกษาลักษณะทางกายภาพในเชิงพื้นที่ และด้านเศรษฐกิจสังคม
  - ลักษณะทั่วไปทางกายภาพ เช่น พื้นที่เกษตร
  - วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - กรรมสิทธิ์ที่ดิน
  - กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่ควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน
  - ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการพัฒนา ในพื้นที่ที่มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่ฟาร์มตัวอย่าง
  - สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้าง ภูมิทัศน์ และสภาพแวดล้อม
  - ระบบสาธารณสุขโรค สาธารณูปการ
  - สังคม ประชากร และเศรษฐกิจ
  - ทรัพยากรในพื้นที่
  - การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- 2) ระบุปัจจัยและอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลต่อการพัฒนาพื้นที่ฟาร์มตัวอย่างในปัจจุบัน
- 3) วิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT) ตามองค์ประกอบพื้นที่ฟาร์มตัวอย่าง เช่น บทบาท ปัญหา ข้อจำกัด และศักยภาพของพื้นที่
- 4) ศึกษานโยบาย แผนพัฒนา และโครงการที่มีผลกระทบต่อแนวโน้มการพัฒนา
- 5) กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีอัตลักษณ์ส่งเสริมความโดดเด่นของพื้นที่

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การออกแบบสภาพแวดล้อม (Environmental Design), Agro Tourism (การท่องเที่ยวเชิงเกษตร), ฟาร์มตัวอย่าง (Model farm project), คลองหอยโข่ง (Khlung Hoi Khong)

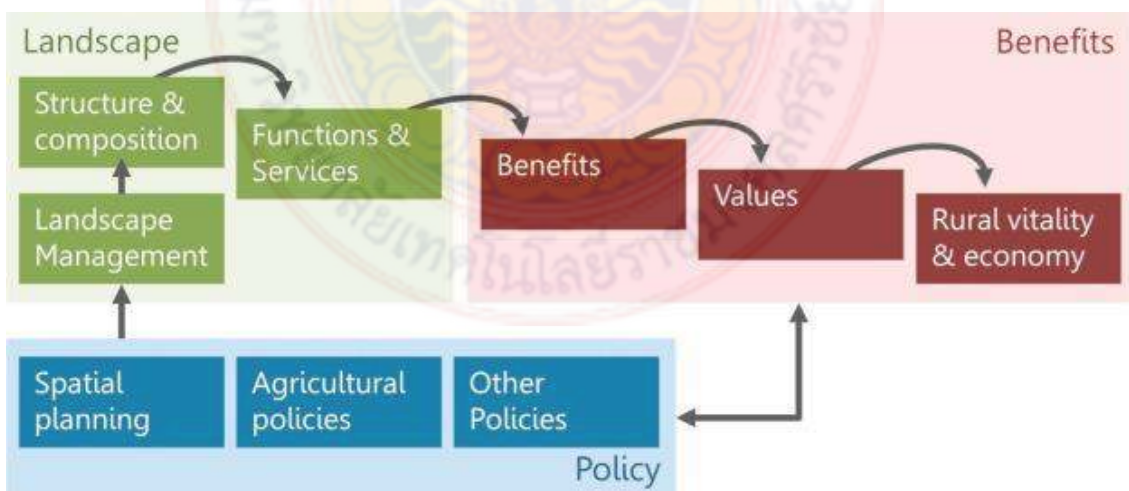

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.3 The conceptual model integrating the socio-institutional and territorial dimension.

ที่มา: Ingo Zasada (2017)

ภาพที่ 1.4 Cascade framework depicting the links between policy, landscape and societal benefits. ที่มา Haines-Young and Potschin (2010) and van Zanten et al.

ที่มา: Goforum (2014)

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน Jittangwatana อ้างถึงใน (มธฺรา สวนศรี, 2558:41) กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) คือการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่ง ทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยว มีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยว เข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างพอเพียง แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ อัตลักษณ์มี 2 ประเภท คือ อัตลักษณ์ที่เกิดจากการนิยามตนเอง และอัตลักษณ์ที่สังคมนิยามให้ตั้งแนวคิดของ Golfman อ้างถึงใน (มธฺรา สวนศรี, 2558:41) นักสังคมวิทยาในสายสัญลักษณ์ สัมพันธ์ได้จำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างอัตลักษณ์ส่วนบุคคล และอัตลักษณ์ทางสังคม โดยอัตลักษณ์ของปัจเจก (Individual Identity) ประกอบด้วย 2 ส่วน เขาานิยามว่า ความคิดความรู้สึกที่ปัจเจก มีต่อตัวเองว่า Ego Identity ส่วนภาพปัจเจกในสายตาคนอื่น ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เขาเรียกว่า “Personal Identity” ส่วน “Social Identity” ของบุคคล คือ สถานภาพทางสังคม เช่น อาชีพ ชนชั้น เพศ ชาติพันธุ์ หรือศาสนาที่ปัจเจกบุคคลนั้น สังกัดอยู่ สังคมคาดหวังและเรียกร้องว่าปัจเจกบุคคล แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้เป็นการทำความเข้าใจและตีความต่อสิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อม ให้กลายเป็นสิ่งที่มีความหมาย โดยผู้รับรู้แต่ละคนอาจจะตีความหมายนัยออกมาเหมือนกัน หรือ แตกต่างกันได้

กระบวนการรับรู้ในแนวคิดของ Assael อ้างถึงใน (มธฺรา สวนศรี, 2558:41) ประกอบไปด้วย การเลือก รับรู้ (Perceptual Selection) การจัดระเบียบการรับรู้ (Perceptual Organization) และการตีความ (Perceptual Interpretation) Jittangwatana Boonlert and Wongpuntanun Pornpattaravadee อ้างถึงใน (มธฺรา สวนศรี, 2558:41) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความรู้สึกทางบวกที่แสดงออกทางทัศนคติ เป็นความรู้สึกที่แสดงออก มาทางพฤติกรรม เพื่อสร้างความสุขและบรรลุเป้าหมายตามความต้องการ ประกอบไปด้วย องค์ประกอบ ด้านการรับรู้คุณภาพของการบริการท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านการรับรู้คุณภาพของการนำเสนอ บริการท่องเที่ยว Tejasupta กล่าวถึงสำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจที่สำคัญๆ ได้แก่ สถานที่บริการ การส่งเสริมแนะนำการบริการ ผู้ให้บริการ ผู้บริหารการบริการ และผู้ปฏิบัติบริการ สภาพแวดล้อมของการบริการ และกระบวนการบริการ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนพยายามหาแนวทางในการพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศไทย เนื่องจากภาคการเกษตรยังพบปัญหาเกษตรกรรมมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ต้องย้ายถิ่นฐานไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ ส่งผลทำให้คนรุ่นใหม่หันหลังให้อาชีพเกษตรกรเพิ่มขึ้น เนื่องจากคนรุ่นใหม่มองว่าอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่ลำบากให้ผลตอบแทนและมีรายได้ที่ไม่แน่นอน ซึ่งทางภาครัฐบาลพยายามส่งเสริมพัฒนาและผลักดันภาคการเกษตรหลายด้าน โดยในปี 2559 รัฐบาลมีนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นนโยบายในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรแบบเดิม ให้เป็นการเกษตรแบบใหม่ที่เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับตัวผลผลิตของตนเอง โดยการนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยพัฒนาภาคการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งรูปแบบในการพัฒนาด้านการเกษตรในปัจจุบันมีหลายแนวทาง เช่น การพัฒนาที่ตัวผลผลิต การพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิต การพัฒนาโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตร เป็นต้น ทุกแนวทางมีเป้าหมายเดียวกันคือการเพิ่มรายได้ และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับเกษตรกรเช่นเดียวกับการพัฒนาการเกษตรไปสู่การท่องเที่ยวก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มรายได้ และเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตของเกษตรกรในรูปแบบที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเป้าหมายสูงสุดของการท่องเที่ยวนี้ นอกจากจะได้รับความเพลิดเพลินใจหรือความสุขทางจิตใจแล้วนั้น ยังเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจกันในสังคม ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นการนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงคนในสังคมเดียวกัน และต่างสังคม เป็นการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากแต่ก็ไม่สามารถบอกถึงความสำเร็จและความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวสูงสุด เพราะในบางประเทศมีนักท่องเที่ยวไปเยือนมากแต่กลับได้ตัวเลขของรายได้จากการท่องเที่ยวไม่มากตามจำนวนนักท่องเที่ยว ข้อมูลผลจากการประชุม World Economic Forum ปี ค.ศ. 2015 พบว่า ประเทศไทยมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอยู่ในอันดับที่ 35 ของโลก (World Economic Forum: The Travel and Tourism Competitiveness Report 2015) และมีวิวัฒนาการของการพัฒนาการท่องเที่ยวในมิติและรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นในประเทศมากมายเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น ถึงแม้ประเทศไทยจะมีพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวมาเป็นระยะเวลายาวนาน ประเทศไทยยังคงถูกมองว่าเป็นการท่องเที่ยวราคาถูก (Cheap Destination) สำหรับการตัดสินใจเดินทางมาของนักท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวจึงเป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคต (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2555)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่น่ารายได้มาสู่ชุมชนหรือประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของสวนเองและสามารถพัฒนาสวนของตัวเองให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้ (นุชนารถ, 2541) นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกิจกรรมหนึ่งในการฟื้นฟูทรัพยากรเกษตรและการจัดสรรผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Hron and Srnec, 2004)

แม้ว่าในจังหวัดที่เป็นจังหวัดสำหรับท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่ก็พบปัญหาว่าลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่เป็นที่นิยมมากในคนส่วนมาก รวมถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีในปัจจุบันมีประสิทธิภาพรองรับนักท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ และการท่องเที่ยวเหมาะกับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งยังขาดจุดเด่น จุดดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงยังไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ โดยบทความนี้จะนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่จะช่วยให้ภาคบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถแข่งขันกันได้อย่างยั่งยืน

2.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีผู้ให้ความหมายที่หลากหลายซึ่งยังไม่มีความหมายที่ชัดเจน เช่น (เกศณีย์, 2550) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) ว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นการนำทรัพยากรทางด้านเกษตร เช่น สวนเกษตร การปลูกพืชสวน และฟาร์มปศุสัตว์มาจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาชม โดยนักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมความงามและพักผ่อนหย่อนใจเป็นการสร้างโอกาสและรายได้เสริมให้กับเกษตรกรเจ้าของพื้นที่เกษตรนั้น ๆ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ณีฐพงษ์ (2557) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและตัวเกษตรกร นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม

ในส่วนของเทพกร (2554) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือการท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายให้โอกาสนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้งได้รับความเพลิดเพลินและการพักผ่อน และในแง่เกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการนำทรัพยากรและวัฒนธรรมเกษตรมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นความเป็นอยู่ของชุมชนชนบทมีรายได้เพิ่มขึ้นควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรเกษตร

การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนสอดคล้องกับที่ยูเนสโกอธิบายไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นกลยุทธ์ต่อไปของความยั่งยืน” (Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism) (UNESCO, 2006) และองค์การ การท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism

Organization: UNWTO) อธิบาย “ความยั่งยืน” ไว้ภายใต้หลักการ 5 ข้อ (World Tourism Organization, 1998: 21-22)

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติทางประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม และทรัพยากรอื่น ๆ ในการท่องเที่ยวไว้เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง ในอนาคต
2. การวางแผนและจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและสังคม วัฒนธรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
3. คุณภาพของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมจะยังคงได้รับการรักษาไว้ได้
4. ความสามารถในการรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวนั้น จะยังสามารถรักษาความเป็นที่นิยมอยู่ได้และสามารถทำการตลาดต่อไปได้
5. ผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวจะต้องกระจายไปในทุกภาคส่วนของสังคม

นอกจากนี้ ในต่างประเทศให้ความหมายคล้ายคลึงกันว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ กิจกรรมที่ดำเนินการในฟาร์ม เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ บันทึกลง การศึกษาหรือเพื่อความสนุกสนาน กิจกรรมในฟาร์ม ทั้งด้านการปศุสัตว์วัฒนธรรม การเก็บเกี่ยวหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจที่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Pares, Joshi, Milind & Bhujbal, 2012) เช่นเดียวกับ Reynolds (2005) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นธุรกิจของเกษตรกรที่ดำเนินการในฟาร์มของตนเอง เพื่อความเพลิดเพลินและให้ความรู้แก่ผู้มาเยือน และเพื่อสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้เกษตรกรทางอ้อม

จากที่กล่าวความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือ รูปแบบการท่องเที่ยวแบบสร้างสรรค์ที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการเกษตร และกิจกรรมอื่น ๆ ที่สนุกสนาน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถให้ความรู้แก่ผู้มาเยี่ยมชม และสร้างรายได้ให้กับชุมชน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตร

2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

รูปแบบการท่องเที่ยวจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) แบ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 3 รูปแบบ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

2.2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวรายบุคคล เป็นการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ความรู้ด้านเทคโนโลยีการจัดการการตลาดกับผู้เยี่ยมชม จากประสบการณ์เกษตรกรรายบุคคลที่ประสบความสำเร็จของเกษตรกรรายบุคคลเช่น เกษตรกรทำสวนผลไม้ ดอกไม้ รวมถึงฟาร์มสัตว์ เป็นต้น

2.2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวตามฤดูกาล เป็นการจัดกิจกรรมตามฤดูกาล เช่น จัดงานตามฤดูผลไม้ ทูเรียน เงาะ เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้จะมีเฉพาะในช่วงที่มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการเกษตรเท่านั้น

2.2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวตามชุมชนหรือหมู่บ้านเกษตรกร เป็นการจัดกิจกรรมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน เกษตรกรร่วมกันจัดตั้งบริหาร และจัดการท่องเที่ยว โดยกรมส่งเสริมการเกษตรให้ความร่วมมือสนับสนุนในการจัดทำโครงสร้างกายภาพ การจัดภูมิทัศน์ การให้แนวความคิดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่และความสามารถของเกษตรกรในชุมชน นอกจากนี้มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบ่งรูปแบบตามกิจกรรมการท่องเที่ยวจากงานวิจัยของเทพกร (2554) ดังนี้

1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการสาธิตแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมการสาธิต ได้แก่ ฟาร์มเพาะเห็ด ฟาร์มเลี้ยงผึ้ง และแปรรูปอาหาร แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้จะเตรียมขั้นตอนต่างๆ ของการผลิตทั้งวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสาธิตต่อนักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชมกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาที่มาศึกษาดูงาน หรือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และต้องการประสบการณ์ไปพัฒนาอาชีพเกษตรของตนเอง

2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งหมดมีกิจกรรมการให้ความรู้ แต่ไม่ใช่กิจกรรมหลักของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด มีแหล่งท่องเที่ยวบางประเภทเท่านั้นที่เน้นกิจกรรมการใช้ความรู้ทางการเกษตร ได้แก่ ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ มีการเตรียมสถานที่ การบรรยายและวิทยากร ให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทแบบนี้เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการหาความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร

3) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบจำหน่ายสินค้าชุมชนแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์การเกษตร แต่โดยภาพรวมแล้วการจำหน่ายสินค้าให้นักท่องเที่ยว มีใช้กิจกรรมหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีเพียงแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่รวบรวมสินค้าชุมชนเพื่อการจำหน่ายโดยมีการสาธิตการแปรรูปขนมชนิดต่าง ๆ ร่วมด้วย

4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบแนะนำธุรกิจเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบนี้ เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวฟาร์มเลี้ยงผึ้ง และฟาร์มเพาะเห็ดเกษตรกรจากพื้นที่ต่าง ๆ เดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบการศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้นอกจากจะให้ข้อมูลด้านการผลิตและการลงทุน แล้วยังผลิตวัสดุอุปกรณ์การเลี้ยงผึ้งและการเพาะเห็ดเพื่อจำหน่ายให้ผู้สนใจลงทุนธุรกิจ

2.3 ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Pandurang Taware. (2000) ได้กำหนดขอบเขตการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบัน โดยมีขอบเขตบริบทตามรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 เป็นช่องทางที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ ต้นทุนด้านอาหาร ที่พักแรม นันทนาการ และการท่องเที่ยวมีต้นทุนต่ำบนพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ปัจจุบันแนวความคิดการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวถูกจำกัดเพียงในเมือง และระดับประชากรที่มีรายได้สูง ซึ่งมีสัดส่วนจำนวนน้อย อย่างไรก็ตาม แนวความคิดท่องเที่ยวต้องตอบสนองต่อประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของต้นทุน

2.3.2 ความน่าสนใจของอุตสาหกรรมเกษตรและวิถีชีวิตชนบท ดึงดูดให้ประชากรในเมืองใหญ่ให้ ความสนใจในวิถีชีวิตชนบท ได้แก่ อาหารพื้นเมือง พืชพันธุ์ สัตว์ ผลิตภัณฑ์จากไม้ ภาชนะวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกี่ยวข้องกับเกษตรกร การเกษตร หมู่บ้าน เป็นสิ่งเหล่านี้ดึงดูดให้นักท่องเที่ยว จากเมืองใหญ่เดินทางมาเยี่ยมเยือน

2.3.3 มีความต้องการอย่างมากของนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่จัดโดยชาวชนบทหรือหมู่บ้านการเกษตรโดยประชากรทุกวัยสามารถเข้าร่วมได้ ได้แก่ พวกเด็ก ๆ วัยรุ่น วัยกลางคน ผู้สูงอายุ ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้มีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าแบบอื่น ๆ

2.3.4 การใส่ใจในสุขภาพของประชากรในเมืองใหญ่ การดำเนินชีวิตแบบสมัยใหม่ก่อให้เกิดความเครียด จากการทำงาน การเดินทาง ดังนั้นพวกเขาจึงแสวงหาวิถีชีวิตที่สงบสุข อายurved คือ การแพทย์ทางเลือก การดูแลร่างกายและจิตใจพร้อมกัน ทุกกิจกรรมและทุกช่วงเวลาของชีวิต การใช้สมุนไพร อาหารปราศจากสารพิษ การพักผ่อน เป็นวิถีทางที่พวกเขาเหล่านั้นมองหาเพื่อแก้ไขปัญหาความเครียดจากเมืองใหญ่

2.3.5 ความสนใจในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ นก สัตว์ต่าง ๆ พืชพันธุ์ ภูเขา น้ำตก สภาพแวดล้อม แบบนี้มีความแตกต่างจากสภาพแวดล้อมในเมืองใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวแสวงหาเพื่อความสุข ที่หาไม่ได้ใน เมืองใหญ่

2.3.6 ที่พักแรมแบบรีสอร์ตและเมืองที่ห่างไกลจากความพลุกพล่านของผู้คน เป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว

2.3.7 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ความรู้เรื่องราวชีวิตชาวชนบท และความรู้เรื่องกิจกรรมแก่เด็กนักเรียน ในเมือง ซึ่งการท่องเที่ยวเช่นนี้เป็นตัวเลือกที่ดีแก่พวกเขาที่จะได้ประสบการณ์โดยตรงจากการสัมผัสชีวิตชาวชนบท

2.3.8 การต้องการความสงบ สันติ ชีวิตสมัยใหม่ซึ่งมีความหลากหลายทางความคิดและมีกิจกรรมที่หลากหลายด้วยนั้น ปัจเจกชนพยายามที่จะทำงานหลาย ๆ อย่างเพื่อหารายได้มาจุนเจือ

ดำรงชีวิต และแสวงหาความสะดวกสบายต่าง ๆ ที่จะหาได้ การท่องเที่ยวเป็นวิธีการค้นหาสถานที่สงบ สันติ สิ่งเหล่านี้สามารถพบได้ในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.4 สถานการณ์ปัญหาและอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยในปัจจุบัน

การท่องเที่ยวของประเทศไทยลักษณะที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังขาดจุดขายที่ชัดเจน รวมถึงไม่เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงระดับสากล (ระพีพรรณ, 2546) นอกจากนี้ พัทธิยมล (2558) ยังพบว่าในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถแบ่งออกได้ เป็น 4 ประการ คือเกษตรกร แรงงาน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและนโยบาย และงบประมาณ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 เกษตรกรหรือชาวบ้านชุมชนให้ความสนใจด้านการท่องเที่ยวไม่มากนัก และขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวบางส่วนชาวบ้านหรือเกษตรกรเห็นว่าน่าจะดำเนินงานได้แต่ไม่สนใจอยากดำเนินงานเนื่องจากต้องมีการเตรียมการค่อนข้างมาก และการบริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีการฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยวและการแนะนำถึงผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐแล้วก็ตาม นอกจากนี้นักท่องเที่ยวขาดความรับผิดชอบมีการทำลายต้นไม้หรือดึงผลไม้ที่ยังไม่สุกทำให้ต้นไม้บางส่วนเสียหายเกษตรกรบางส่วนจึงไม่สนใจดำเนินการ

2.4.2 ปัญหาด้านแรงงาน และผู้สืบทอด เนื่องจากปัจจุบันปัญหาแรงงานด้านการเกษตรมีน้อยแรงงานส่วนหนึ่งเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมทำงานในโรงงาน เนื่องจากเป็นงานที่สบายกว่า มีสวัสดิการและความมั่นคงดีกว่าจึงทำให้แรงงานภาคการเกษตรขาดแคลน และลูกหลานเจ้าของสวนผลไม้เองก็ไม่นิยมหรือสืบทอดกิจการต่อ ดังคำกล่าวของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ “คนที่มีฐานะส่งลูกไปเรียน แต่ลูกกลับมา ไม่ไปทำแบบพ่อหรือกะ ไปทำงานเอกชนบ้าง คนสืบทอดก็หายไปแล้ว”

2.4.3 เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ตามการหมุนเวียนที่ได้รับมอบหมายจากต้นสังกัด เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดเกษตรจังหวัด เป็นต้น ทำให้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือจัดทำโครงการต่าง ๆ ใหม่ ทำให้โครงการขาดความต่อเนื่องอาจเกิดการชะลอการดำเนินงานหรือยุติโครงการไป

2.4.4 งบประมาณดำเนินงานขาดการต่อเนื่องจากงานวิจัยของ ปองพล และคณะ (2550) พบว่าปัญหาอุปสรรคของการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดจากด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในกรรมสิทธิ์ในที่ดินส่วนใหญ่เป็นของนายทุนจากที่ประชาชนมีการขายให้นายทุน หรือผู้ที่มาซื้อที่ดินบริเวณนั้นเพื่อทำรีสอร์ท หรือสวนพืชผักผลไม้ทำให้บางครั้งกลายเป็นคนนอกพื้นที่เข้ามาอยู่อาศัย ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชาวบ้านก็จะหายไป การสืบทอดอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษเริ่มลดลง รวมถึงด้านแนวโน้มของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะทำงานในระบบราชการหรือบริษัทเอกชนมากกว่า

กลับมาทำสวนหรือบางคนก็ได้ทำธุรกิจในด้านอื่น ๆ จึงทำให้โอกาสที่สวนเกษตรกรรมต่าง ๆ จะสืบทอดกิจการถึงรุ่นหลานมีน้อยลง ซึ่งส่งผลให้การสืบทอดภูมิปัญญาในการทำเกษตรกรรมต่าง ๆ หดหายลงไป ด้านการมีส่วนร่วมคนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างกระจ่างชัดที่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงและยั่งยืน ทำให้แนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชน ยังไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไป ชุมชนยังขาด

2.4.5 การมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ ทั้งด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาและร่วมกันในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ หรือการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การส่งเสริมด้านงบประมาณ ปัจจุบันนโยบายการท่องเที่ยวในพื้นที่ยังไม่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน การจัดสรรงบประมาณของภาครัฐส่วนมากจึงอยู่ในส่วนของการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การจัดสรรงบประมาณเพื่อการท่องเที่ยวจึงมีจำนวนน้อยมาก (รัฐันท์, 2558)

แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมักมีพฤติกรรมและความต้องการ ดังนี้ (คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, 2560)

1. นักท่องเที่ยวจะมีความสนใจและมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ มีความต้องการสัมผัสประสบการณ์แบบคนท้องถิ่น หรือ การท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism และความใส่ใจด้านสุขภาพและความปลอดภัยจากนักท่องเที่ยวสูงอายุที่จะมีจำนวนมากถึง 2 พันล้านคน ในปี พ.ศ. 2593 ดังนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงต้องปรับตัว

2. จากการคาดการณ์ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) ประชากรผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12 ในปี พ.ศ. 2557 เป็นร้อยละ 21 ของประชากรโลก ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก คำนึงถึงปัจจัยด้านสุขภาพและความปลอดภัย อีกทั้งยังเป็นนักท่องเที่ยวที่พักนานและใช้จ่ายสูง

3. นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาว Gen-Y ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบคนท้องถิ่นอย่างแท้จริง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ทำให้เกิด Sharing Economy ซึ่งหมายถึงการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน หรือปล่อยเช่าสิ่งต่าง ๆ ที่เจ้าของไม่ได้ใช้งาน เช่น ที่พัก รถยนต์ อาหาร ฯลฯ ให้กับบุคคลที่ต้องการสิ่งเหล่านี้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ตัวอย่างของ Sharing Economy ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและการใช้ Social Media ที่เพิ่มขึ้นอย่างมากจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว (Customer Purchase Cycle)

2.5 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับศักยภาพความเหมาะสมแต่ละพื้นที่รวมถึงการนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาสร้างความแตกต่างให้กับการท่องเที่ยว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเน้นการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาของ รัฐนันท์ (2558) เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ พบว่าควรมีการพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว เน้นการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ด้านการพัฒนาบริการการท่องเที่ยว กลยุทธ์พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และกลยุทธ์พัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ และยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนควร มุ่งเน้น ดังนี้

1) ต้องจัดในรูปแบบของกิจกรรมชุมชน การบริหารงานต้องมีความโปร่งใส มีกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ยอมรับและรับรู้กันโดยทั่ว สามารถตรวจสอบได้ มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารเป็นระยะเพื่อไม่ให้เกิดการผูกขาดอำนาจ

2) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนให้เหมาะสม โดยส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย หาเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเฉพาะตัวมีเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความแตกต่างกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3) แสวงหาโอกาสในการขยายตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ โดยเฉพาะตลาดในประเทศและขยายเครือข่ายการตลาดจากตลาดในประเทศและต่างประเทศ

2.5.2 แนวทางในการพัฒนาศักยภาพโดยการปรับแก้ไขข้อจำกัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตาม อัยาศัยควบคู่กับการท่องเที่ยว ระพีพรรณ (2546) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ โดยการปรับแก้ไขข้อจำกัดโดยพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัยาศัยควบคู่กับการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในกลุ่มจังหวัดให้ชุมชนได้ร่วมกันค้นหาจุดเด่นของตนเองเพื่อมาสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน โดยเน้นสิ่งที่มีในชุมชนเป็นหลักเพื่อนำมาใช้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว

2.5.3 แนวทางนำทฤษฎีใหม่มาประกอบในการดำเนินงาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบเกษตรอินทรีย์ พัทธิยมล (2558) พบว่าการประกอบธุรกิจและการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ประสบความสำเร็จ สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี เกษตรกรต้องนำเกษตรทฤษฎีใหม่มาประกอบในการดำเนินงาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบเกษตรอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี ใช้ปุ๋ยชีวภาพ จากการหมัก

เศษวัสดุเหลือใช้ กิ่งไม้ ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอกทำเกษตรแบบผสมผสาน ไม่ยึดติดกับพืชผลทางการเกษตร อย่างเดียว เพราะอาจเกิดปัญหาจากความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ ความแปรปรวนทางการตลาด และเป็นการเพิ่มความหลากหลายของผลผลิต และเพิ่มความน่าสนใจในการมาเยือนส่วนด้านการด้านการตลาด เกษตรกรต้องมีส่วนร่วมจากชุมชน โดยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือภาคีในระดับท้องถิ่นเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันการกำหนดราคาขาย ทั้งยังมีส่วนช่วยให้เกิดการจ้างงานและกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ ในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ความรู้ด้านการจัดการ การบริหารการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เดินทางสะดวกปลอดภัย และได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างมาตรฐาน และความน่าเชื่อถือแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้เกษตรกรต้องมีเครือข่ายทางธุรกิจร่วมด้วย

2.5.4 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยพิจารณาร่วมกับห่วงโซ่อุปทาน การแข่งขันของภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบันเริ่มมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวที่เต็มรูปแบบส่วนใหญ่เป็นลักษณะของนายทุนมากกว่ากลุ่มเกษตรกรหรือชุมชน ทำให้รายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเข้าถึงเกษตรกรจำนวนน้อย การที่จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นเกษตรกรและชุมชนทำร่วมกันสามารถแข่งขันได้นั้นควรมีการร่วมมือจากหลายฝ่ายนอกจากนี้ควรมีเครื่องมือที่มาช่วยในการจัดการระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ดีขึ้นนั่นก็คือการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การออกแบบประสบการณ์สำหรับนักท่องเที่ยวและกำหนดรูปแบบการให้บริการของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวได้ดังนี้ (ภูริวัจน์ เดชอ่วม, 2556)

1. กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว (Tourist Activity) โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นต้องเป็นกิจกรรมที่มีความลึกซึ้งพื้นฐานของอัตลักษณ์หรือความเป็นจริงของพื้นที่ เน้นการให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมกับพื้นที่หรือชุมชนเจ้าของทรัพยากรอย่างแท้จริง เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยว และสร้างคุณค่าทางจิตใจให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนการมุ่งเน้นการสร้างการเรียนรู้ และเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของทรัพยากร

2. การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว (Tourism Interpretation) คือ การสร้างและพัฒนากระบวนการสื่อความให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจและลึกซึ้ง โดยการสื่อความหมายนี้อาจดำเนินการได้ทั้งการสื่อความโดยอาศัยคนท้องถิ่นหรือเจ้าของทรัพยากรเป็นผู้สื่อความ และการสื่อความโดยอาศัยเทคนิคหรือเทคโนโลยีช่วยสื่อความ อาทิ คู่มือการสื่อความหมาย หูฟัง ภาพยนตร์เป็นต้น อย่างไรก็ตามในการเตรียมการเพื่อการสื่อความหมายนี้ จำเป็นต้องคำนึงถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่มีความแตกต่างกันไปด้วย

3. การสร้างเรื่องเล่า (Story Telling) คือ การพัฒนาและสร้างเรื่องราวเรื่องเล่าที่สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเรื่องเล่านี้ต้องอยู่บนฐานของ

ความเป็นจริงแท้ และมีการสอดแทรกเนื้อหาที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มเข้าใจและสนใจ ตลอดจนสามารถเรียนรู้ได้

4. การสร้างสรรค์สู่ของที่ระลึกเพื่อเพิ่มมูลค่า ของที่ระลึกเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สามารถผูกโยงเรื่องราวของการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างดี อย่างไรก็ตามในการจัดการกับของที่ระลึกนี้ควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ขึ้น หรืออาจจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมไปด้วย อาทิ การทอผ้า หรือย้อมผ้าเป็นของที่ระลึกและให้นักท่องเที่ยวนำกลับ การให้นักท่องเที่ยวทำขนมไทยหรืออาหารไทย และสามารถนำกลับไปเป็นของที่ระลึกหรือฝากเพื่อนและญาติพี่น้อง ซึ่งกระบวนการให้นักท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์ในการทดลองสร้างสรรค์ของที่ระลึกขึ้นมาเองจะทำให้ของนั้นเกิดคุณค่าและมูลค่าในมุมมองของนักท่องเที่ยวได้อีกด้วย

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นต้องพิจารณาทั้งห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรถึงจะทำให้ทราบผลที่ชัดเจน งานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่ไม่ได้เชื่อมโยงถึงห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร(ขวัญกมล และจิตตานันท์, 2557; รัฐนันท์, 2558) เมื่อพิจารณางานวิจัยการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าในประเทศไทยเป็นการศึกษาความพึงพอใจต่อห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเท่านั้น (เกลิงศักดิ์, 2556) ส่วนงานวิจัยต่างประเทศมีการศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในลักษณะภาพรวม เช่น Silvia & Veronica (2008) และ Marianna (2008) ได้ศึกษารูปแบบระบบการบริหารจัดการของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ไปยังปลายน้ำ และพบว่าห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวไม่มีความต่อเนื่องเพราะเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานที่เป็นอิสระต่อกัน เช่นเดียวกับกับงานวิจัย Xinyan, Haiyan & George (2009) พบว่าปัญหาของการท่องเที่ยวไม่ได้อยู่ที่แหล่งท่องเที่ยว แต่เกิดจากการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่อนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมในภาคบริการที่มีลักษณะแตกต่างจากภาคอุตสาหกรรมไม่สามารถจับต้องได้ชัดเจน โดยการให้บริการด้านการท่องเที่ยวมีการดำเนินการร่วมกันของหลายฝ่าย ทำให้การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานมีความยากมากกว่าภาคอุตสาหกรรม การจัดการห่วงโซ่อุปทานในท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญที่จะช่วยทำให้การบริหารจัดการขั้นตอนต่าง ๆ เกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด ช่วยในการลดต้นทุน ลดเวลา และเพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวซึ่งนำไปสู่การได้เปรียบเชิงแข่งขันอย่างยั่งยืนในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

2.6 ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Wolfe and Bullen, 2009)

2.6.1 โอกาสจากการมีรายได้มากขึ้น จากหลากหลายทางที่ไม่ใช่จากผลผลิตทางการเกษตรเท่านั้น แต่ผู้ประกอบการยังสามารถมีรายได้เพิ่มจากการแปรรูปสินค้าเกษตร การเก็บค่าเข้าชม การจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

2.6.2 รายได้เพิ่ม แต่ไม่ต้องเพิ่มที่ดินทำกิน โดยการนำทฤษฎีเกษตรผสมผสานมาปรับใช้ใน พื้นที่ทำกินที่ไม่อยู่จำกัดหรือมีขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพ มีรายได้เพิ่ม มีผลผลิตที่หลากหลาย

2.6.3 เมื่อเทียบกับตลาดสินค้าแบบดั้งเดิม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนำเสนอวิธีการใหม่ของการตลาด ผลิตภัณฑ์และบริการที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าการเกษตร ได้แก่ การแปรรูปผลผลิตให้มี มูลค่าเพิ่ม

2.6.4 โอกาสในการสร้างธุรกิจใหม่ ๆ จากทรัพยากรที่เกษตรกรมีอยู่แล้ว

2.6.5 เป็นการสร้างกิจการ เพื่อครอบครัวและลูกหลานในอนาคต เป็นวิธีการหนึ่งในการดึงดูดให้คนหนุ่มสาวเดินทางกลับมาประกอบอาชีพในท้องถิ่น

2.6.5 เป็นการสร้างกิจการเพื่อครอบครัวและลูกหลานในอนาคต เป็นวิธีการหนึ่งในการดึงดูดให้คนหนุ่มสาวเดินทางกลับมาประกอบอาชีพในท้องถิ่น

2.6.6 เป็นธุรกิจหนึ่งที่ผู้เกษียณอายุสามารถดำเนินการได้เอง

2.6.7 เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับทุกคนที่สนใจเรื่องการเพาะปลูก การเกษตร ทั้งตัวเกษตรกรเอง นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปที่อยากศึกษา หาความรู้เพิ่มเติมด้านการเกษตร หรือความรู้การเลือกซื้อสินค้าการเกษตร การจัดเก็บ เป็นต้น

2.6.8 แสดงวิธีการดูแลและป้องกันผืนดินและทรัพยากรธรรมชาติเป็นหนึ่งในวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพื้นที่สีเขียวโดยการจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อลดปัญหาการขายที่ดิน และปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมที่จะเข้ามาในท้องถิ่น

2.6.9 เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราววิถีทางทำเกษตรกรรมทั้งสมัยโบราณและสมัยใหม่ด้วย เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การปลูกข้าว เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา เป็นต้น

2.7 สิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Wolfe and Bullen, 2009)

2.7.1 นักท่องเที่ยวคาดหวังประสบการณ์ทุกอย่างที่จะได้รับการเดินทางมาท่องเที่ยวที่นี้ ความเป็นมิตรบรรยากาศแบบชนบท การต้อนรับแบบวิถีชาวบ้าน สินค้าทางการเกษตรแบบปลอดสารพิษ

2.7.2 ได้รับประสบการณ์จริงๆ และมีที่นี่ยี่เดียว เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากการท่องเที่ยวว่าจะ ได้พบกับสิ่งแปลกใหม่หรือสิ่งที่ไม่สามารถพบได้ในที่อื่น เช่น พันธุ์พืชเฉพาะถิ่น อาหารเฉพาะถิ่น เช่น แกงชาหมู ไบชะมวง เป็นต้น

2.7.3 ออกจากสภาพแวดล้อมเดิมๆ ที่มีแต่ความเครียด ด้วยวิถีชีวิตคนในเมืองและการดำเนินชีวิต สมัยใหม่ที่เร่งรีบ ทำให้นักท่องเที่ยวแสวงหาสภาพแวดล้อมเดิมๆ เพื่อลดความเครียดจากการทำงาน และปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิต

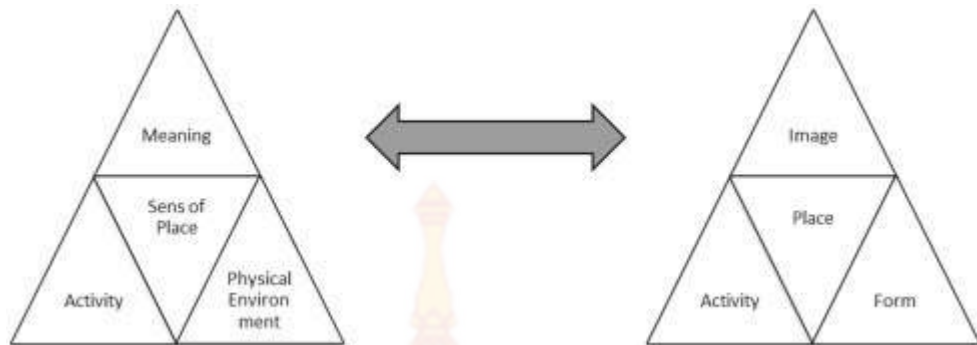
2.7.4 ทราบวิถีชีวิตการดำรงชีพของเกษตรกร ซึ่งบางรายมีการสืบทอดการทำเกษตรกรรมมา 3-5 รุ่น แล้ว เป็นการเรียนรู้ถึงประวัติชีวิต และการสืบทอดการดำรงอาชีพทางการเกษตรที่มีมา ยาวนาน

2.7.5 มีส่วนร่วมและได้เห็นการปลูกพืชว่าเติบโตมาด้วยวิธีการใดเป็นกิจกรรมหนึ่งในการ เรียนรู้ทางการเกษตร คือ นักท่องเที่ยวสามารถร่วมปลูกพืชหรือได้รับความรู้ใหม่จากพืชพันธุ์ต่างๆ ใน ประเทศหรือ เฉพาะถิ่น และกระบวนการดูแลรักษาต้นไม้การเก็บเกี่ยว

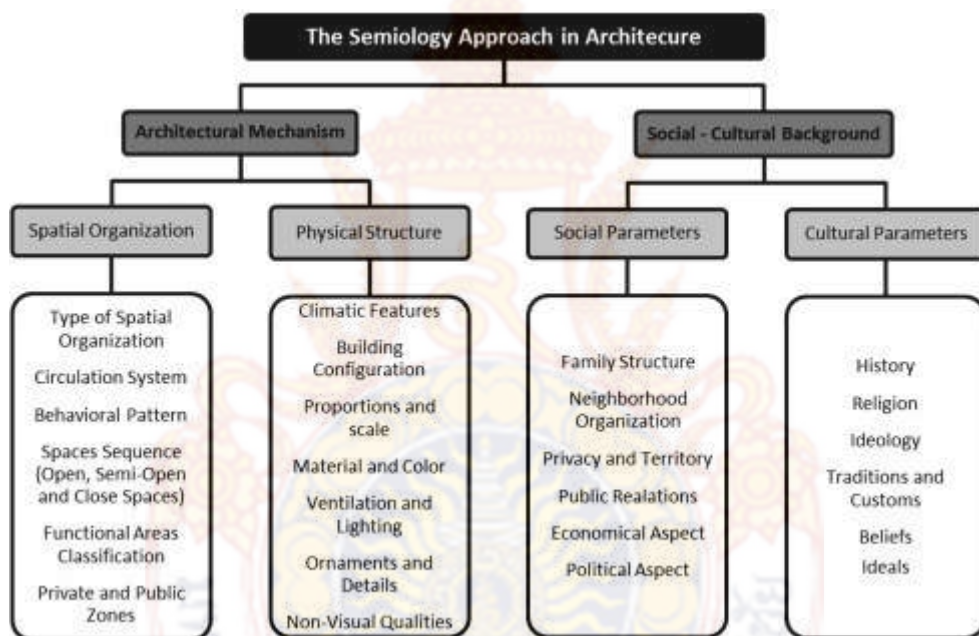
2.7.6 ได้รับประสบการณ์จากวัฒนธรรมและมรดกท้องถิ่นซึ่งวิถีชีวิตคนในเมืองและการ ดำเนินชีวิต สมัยใหม่ที่เร่งรีบ ทำให้นักท่องเที่ยวแสวงหาสิ่งดั้งเดิมที่ไม่อาจพบได้ในเมือง

สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบันยังขาดจุดขายและดึงดูด รวมถึงขาดการ จัดการห่วงโซ่อุปทานที่ดี ทำให้มีความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่รวมถึงตัวเกษตรกรในการจัดการ และการดำเนินงานด้านการตลาด ในการพัฒนาจุดเด่นและจุดขายเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับ การท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามหากต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกษตรกรควรเน้น สร้างความแตกต่างเป็นการเกษตรแบบอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี หรือมีการลดต้นทุนในการผลิตปุ๋ย ใช้เอง ก็จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรดำเนินไปได้ดีในอนาคต นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมี ความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายหน่วยงานที่เป็นอิสระต่อกันทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่อง ซึ่งหากการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยสามารถเชื่อมโยงแต่ละหน่วยงานรวมกันได้ จะช่วยทำให้การ จัดการห่วงโซ่อุปทานการเกษตรมีศักยภาพและช่วยในการลดต้นทุน สร้างความพึงพอใจให้ นักท่องเที่ยวเกิดการมาเที่ยวซ้ำ และเกษตรกรได้รายได้เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืนในอนาคต

การศึกษาวิจัยนี้ได้บูรณาการองค์ความรู้ “ทฤษฎีจินตภาพของเมืองหรือพื้นที่ (The Image of the City)” เพื่อการรับรู้หรือจดจำสภาพแวดล้อมเกิดขึ้นจากการวิจัยของ เควิน ลินซ์ สถาปนิก นักผังเมืองแห่งสถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์ (MIT) ในปี ค.ศ.1957 ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้คนสามารถรับรู้หรือจดจำสภาพแวดล้อมได้ เกิดจากองค์ประกอบทางจินตภาพของเมืองี่เป็น ระเบียบและมีความเป็นเอกลักษณ์ โดยแบ่งองค์ประกอบที่ช่วยให้จดจำสภาพ แวดล้อมของเมือง ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ เส้นทาง (Path) เส้นขอบ (Edge) ภูมิสัญลักษณ์หรือจุดหมายตา (Landmark) ชุมทางหรือศูนย์รวมกิจกรรม (Node) และย่าน (District)

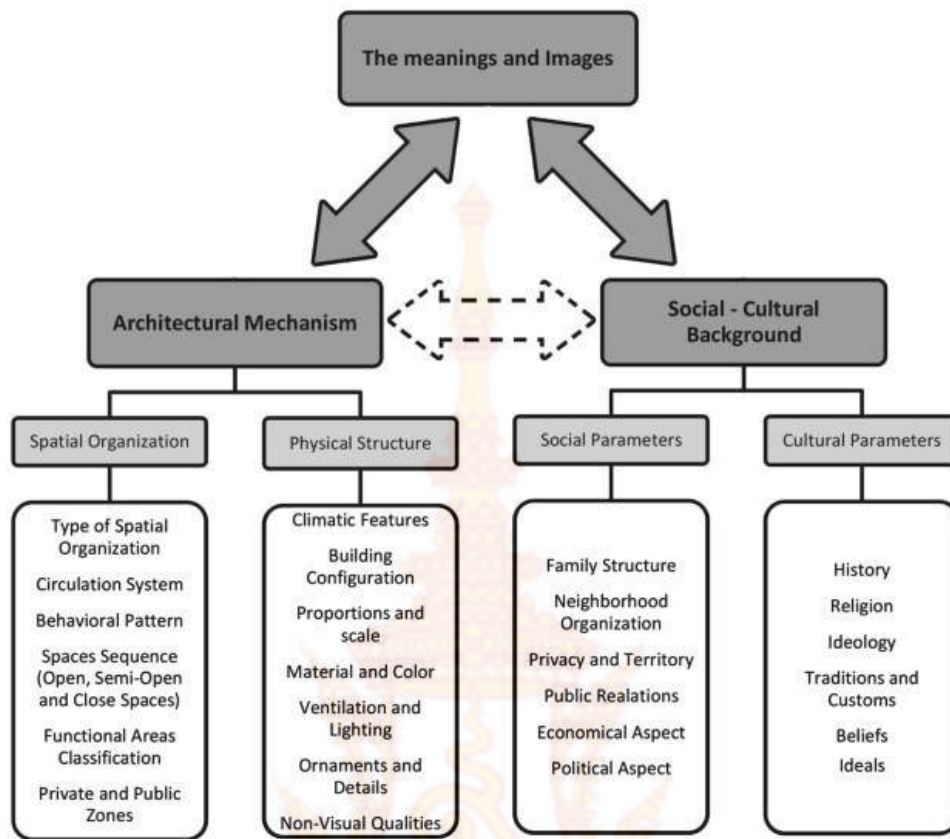
ภาพที่ 2.1 แนวคิดองค์ประกอบในการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ของสถานที่
ที่มา: Mojtaba Parsaee, Mohammad Parva and Bagher Karimi, 2014

ภาพที่ 2.2 The analytical processes in the conceptual model
ที่มา: Mojtaba Parsaee, Mohammad Parva and Bagher Karimi, 2014

สำหรับทฤษฎีภูมิทัศน์เมือง (Townscape) เสนอโดย กอร์ดอน คัลเลน สถาปนิกชาวอังกฤษ ซึ่งมีหลักการเดียวกับทฤษฎีจินตภาพเมือง คือ มนุษย์สามารถที่จะจดจำสภาพแวดล้อมของเมืองได้ โดยใช้องค์ประกอบเมืองต่าง ๆ เช่น ภูมิสัญลักษณ์ที่มีความโดดเด่น หรือบริเวณย่านที่มีรูปแบบของสิ่งก่อสร้างแตกต่างออกไปจากพื้นที่บริเวณอื่น ซึ่งสามารถใช้เป็นจุดอ้างอิงในการเชื่อมโยงการเดินทาง ทำให้เกิดความเข้าใจในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาจึงจำแนก “จินตภาพของเมือง” ออกได้เป็น 2 ส่วน คือ จินตภาพในระดับพื้นที่โครงการ และจินตภาพในระดับพื้นที่ศึกษา กล่าวคือ

ภาพที่ 2.3 The conceptual model of semiology approach in architecture

ที่มา: Mojtaba Parsaee, Mohammad Parva and Bagher Karimi, 2014

จินตภาพในระดับพื้นที่โครงการ

- 1) เส้นขอบ (Edge) คือ แนวเส้นที่ระบุถึงขอบเขตพื้นที่หลัก
- 2) เส้นทาง (Path) ประกอบไปด้วย ถนน ซอย และบาทวิถี โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือเส้นทางสัญจรระดับเมือง (Major Path) และเส้นทางสัญจรระดับย่าน (Minor Path)
  - เส้นทางสัญจรระดับเมือง (Major Path) หมายถึง ถนนสายหลัก ซึ่งจะเป็นเส้นทางหลักที่ผู้คนใช้ในการสัญจร และสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่อื่น ๆ โดยรอบ
  - เส้นทางสัญจรระดับย่าน (Minor Path) หมายถึง ถนนสายรอง และถนนสายย่อยต่าง ๆ ซึ่งเป็นเส้นทางสัญจรภายในท้องถิ่นที่เชื่อมต่อมาจากรoadสายหลัก
- 3) ภูมิลักษณะ (Landmark) หมายถึง จุดหมายตาทางกายภาพที่มีความโดดเด่นสามารถสังเกตเห็นได้ง่ายและถูกใช้เป็นตัวอ้างอิงในการรับรู้พื้นที่ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ จุดหมายตาระดับเมือง (Major Landmark)
- 4) ศูนย์รวมกิจกรรม (Node) หมายถึง บริเวณที่มีกิจกรรม หรือผู้คนกระจุกตัวกันหนาแน่น ส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณสถานที่สำคัญ และจุดเปลี่ยนถ่ายการคมนาคม

5) ย่าน (District) หมายถึง พื้นที่ที่มีลักษณะของกิจกรรมหรือรูปแบบของอาคารที่มีความคล้ายคลึงกัน กระจุกตัวกันอย่างหนาแน่น และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งเป็นที่รู้จักและสามารถที่จะระบุความเป็นย่านได้ โดยภายในพื้นที่ศึกษามีย่านหลักๆ ที่สำคัญ

จินตภาพในระดับพื้นที่ศึกษา

- 1) เส้นทาง (Path) เส้นทางของพื้นที่แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเภท คือ
  - เส้นทางสายจราจรระดับเมือง (Major Path)
  - เส้นทางสายจราจรระดับพื้นที่ (Minor Path)
- 2) เส้นขอบ (Edge) เส้นขอบของพื้นที่
- 3) ภูมิลักษณะ (Landmark) ภูมิลักษณะของพื้นที่

แนวความคิดเกี่ยวกับย่าน

วิลลศรี ลิมธนากุล (2537: 10-13) ได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับมิติของย่านออกเป็น 4 ด้าน

1) ด้านกายภาพ ย่านเป็นบริเวณที่ต้องการพื้นที่ มีรูปร่างและขอบเขตที่ไม่แน่นอนเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ที่แวดล้อมอยู่โดยรอบพื้นที่ และการเปิด การเชื่อมต่อลำน้ำของย่านอื่นที่อยู่ข้างเคียง รวมถึงบริเวณที่มีการกระจุกตัวของกิจกรรมอย่างหนาแน่น จะมีความเข้มข้นของ แรงแสดงถึงสูงสุด สภาพพลวัตรของศูนย์กลางของย่าน และสภาพพลวัตรของย่านที่อยู่บริเวณ ข้างเคียงจะมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของย่าน

2) ด้านประชากร และระดับสมาชิกของประชากร บริเวณที่เรียกว่า ย่านได้จะต้องมีขนาด และความหนาแน่นของประชากรจำนวนหนึ่ง และต้องมีสภาพพลวัตรของประชากรที่เกิดจากการไหลออก อันเนื่องมาจากแรงดึงดูดบางประการที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะของแต่ละย่านนอกจากนี้ ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ระดับสมาชิกภาพของประชากรหรือความเข้มข้น ความถาวรในการเป็นสมาชิกของย่านว่ามีมากน้อยเพียงใด และมีสัดส่วนของสมาชิกภาพชนิดถาวรหรือชั่วคราว

3) ด้านสังคม ย่านเป็นสถาบันทางสังคมที่นอกจากความสัมพันธ์จากการพบปะพูดคุยกันทุกวันแล้ว คนในย่านเดียวกันก็จะต้องมีบทบาท และหน้าที่พึงกระทำต่อกันในลักษณะต่าง ๆ ตามสถานะภาพของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันออกไป รวมทั้งทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมนั้นเดียวกันก็ยังมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อส่วนรวมด้วย

4) ด้านวัฒนธรรม ความคิด และระบบความหมายในด้านที่เกี่ยวกับระบบคุณค่า ย่านจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงตำแหน่งของบุคคลว่าอยู่ในสถานภาพใด และเป็นคนในชนชั้นใดของสังคมเพราะย่านแต่ละย่านเกิดขึ้นมาด้วยภูมิหลัง และอยู่ในแต่ละย่านจึงแตกต่างกันออกไป รวมถึงย่านยังแสดงให้เห็นบุคคลผู้ถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อเมืองไทยโดยผ่านการเป็นสมาชิกของย่านนั้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยในลักษณะของวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูล ปฐมภูมิ ทุตยภูมิ การสำรวจพื้นที่ การสังเกต (Field Observation) และวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ เพื่อการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ (Build Environment) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวและเรียนรู้ โดยการกำหนดจินตภาพสาธารณะ (Public Image) โดยการออกแบบ จัดระเบียบสภาพแวดล้อม องค์กรประกอบ การกำหนดสัญลักษณ์ และการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ของพื้นที่ ทั้งนี้การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรตามแนวพระราชดำริถือเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้อันทรงคุณค่าสู่การพัฒนาของสังคม ประชากร และการเกษตร การสร้างสรรค์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีอัตลักษณ์ (Icon) ในมิติการสร้างสรรค์สัญลักษณ์โดยการกำหนดจินตภาพของพื้นที่เพื่อก่อเกิดเอกลักษณ์ทางโครงสร้าง คำนึงถึงบริบทโดยรอบ และการสื่อความหมายที่สอดคล้องอย่างมีเอกภาพ ทั้งนี้ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 การศึกษาทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการออกแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์

- 1) ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมและพื้นที่
- 2) ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรณีศึกษา

3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ณ ฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี นาถในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

- 1) การสำรวจ และเก็บข้อมูลลักษณะทางกายภาพเดิม อัตลักษณ์พื้นที่ การใช้ประโยชน์พื้นที่ และทรัพยากร ของฟาร์มตัวอย่างฯ โดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ออกแบบเครื่องมือร่วมกับการสำรวจ การระดมความคิดเห็น การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.1.3 วิเคราะห์และพัฒนา

2) วิเคราะห์เอกลักษณ์ทางกายภาพ “ฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี นาถในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา”

3) การออกแบบสภาพแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4) การพัฒนาพื้นที่ “ฟาร์มตัวอย่าง” โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

3.2 ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย (ต.ค.62-ก.ย.63)

ที่	กิจกรรม	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1.	การศึกษาวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การสำรวจพื้นที่ และการระดมความคิดเห็น (Documentary Study)												
2.	การเสนอแนะแนวทางเส้นทางเชื่อมโยงการเรียนรู้เชิงเกษตร การออกแบบแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยว และการนำเสนอผลงาน												
3.	การระดมข้อคิดเห็น และแนวทางในการปรับปรุงแนวทางการเรียนรู้เชิงเกษตร และการออกแบบแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยว												
4.	การให้คำปรึกษาในกระบวนการก่อสร้างตามทรัพยากร และอัตลักษณ์เชิงพื้นที่												
5.	การอภิปราย สรุปผล และจัดทำรูปเล่มรายงาน												

3.3 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ซึ่งประกอบด้วย

3.3.1 ระยะที่ 1 (เดือนที่ 1 - 3) การระดมความคิดเห็นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในการค้นหาอัตลักษณ์ เอกลักษณ์เชิงพื้นที่ ข้อมูลความต้องการ และการสำรวจทรัพยากรในพื้นที่ การ

ถ่ายทอดแนวทางในการออกแบบ (Design Guideline) สู่กลุ่มเป้าหมาย คือ พลพัฒนาที่ 4 และกลุ่มผู้ศึกษาดูงานในฟาร์มตัวอย่างฯ

3.3.2 ระยะที่ 2 (เดือนที่ 4 - 6) การออกแบบสภาพแวดล้อมแหล่งการเรียนรู้เชิงเกษตรตามอัตลักษณ์เชิงพื้นที่โดยกระบวนการมีส่วนร่วม การอภิปราย และการเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแบบเพื่อนำไปพัฒนาแนวทางการออกแบบ

3.3.3 ระยะที่ 3 (เดือนที่ 7 - 9) การถ่ายทอดเทคโนโลยี ผลงานการออกแบบสภาพแวดล้อมตามอัตลักษณ์การปรับปรุงและพัฒนาแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อม

3.3.4 ระยะที่ 4 (เดือนที่ 10 - 12) การร่วมอภิปราย สรุปผลและร่วมเสนอแนะแนวทางการพัฒนา และเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้พื้นที่เชิงเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่

บทที่ 4 ผลการวิจัย

4.1 ศักยภาพของฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9

โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ในรัชกาลที่ 9 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีเนื้อที่ 798-2-77.8
ไร่ ภายในฟาร์มตัวอย่างเป็นแหล่งเรียนรู้งานด้านการเกษตร เป็นแหล่งจ้างแรงงานในท้องถิ่นให้
ชาวบ้านมีรายได้จากการปฏิบัติงานและฝึกอาชีพในฟาร์ม สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ เป็นแหล่ง
ผลิตอาหารและขยายผลสู่การค้าโดยไม่เน้นผลกำไร ทำให้ชาวบ้านพึ่งพาตนเองได้ พร้อมเป็นสถานที่
เรียนรู้แก่ชาวบ้านในพื้นที่ โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by doing) โดย
ใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นให้มากที่สุด อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์สภาพป่าไม้ในพื้นที่ให้คงความอุดม
สมบูรณ์และพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป

4.1.1 การเรียนรู้ ศึกษาดูงานของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา หน่วยงานภายนอก และบุคคล ทั่วไป

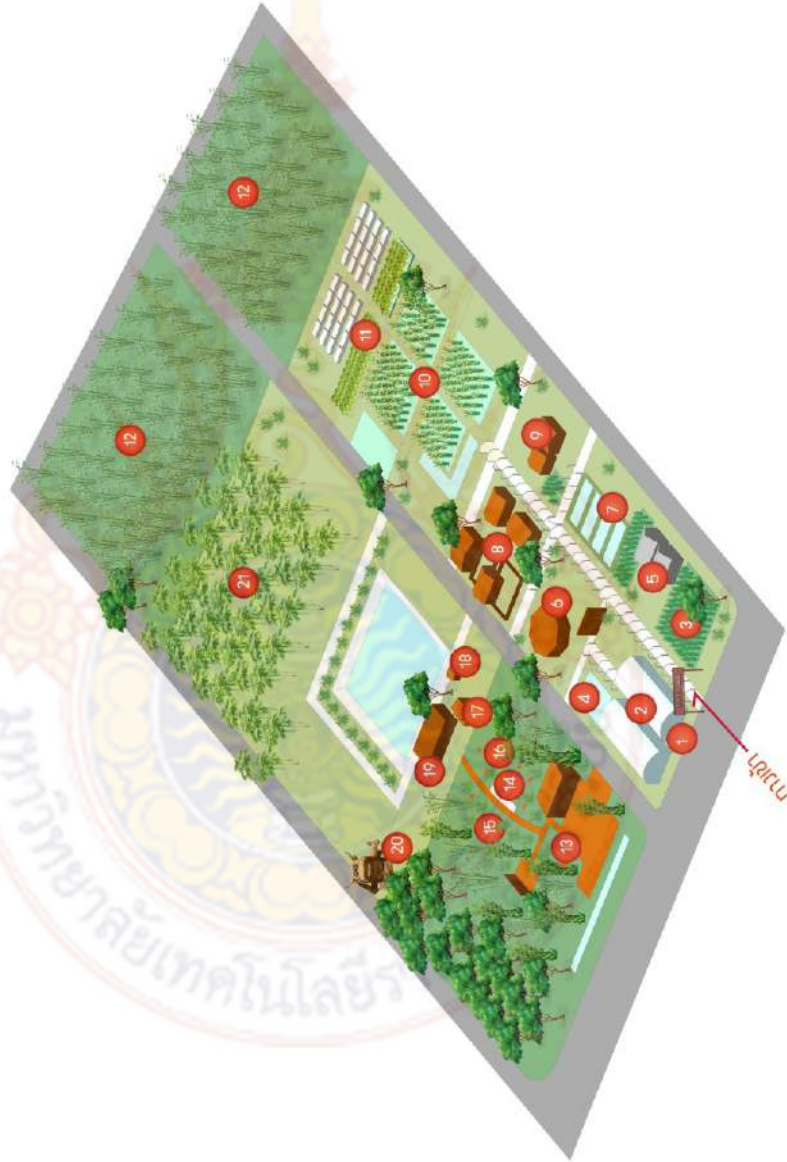
สำหรับพื้นที่ที่สามารถเดินเยี่ยมชมจุดสำคัญต่าง ๆ ให้ผู้คนภายนอกได้เข้ามาเรียนรู้ ศึกษา
ดูงาน โดยมีฟาร์มขนาดเล็กซึ่งย่อพื้นที่จากกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ 798-2-77.8 ไร่ ให้ย่ออยู่ในพื้นที่
5-6 ไร่ เพื่อให้ให้นักเรียน นักศึกษาที่มาเป็นคณะ ได้เดินชมการท่องเที่ยวให้จบภายในระยะเวลา
1 ชั่วโมง ชั่วโมงครึ่งหรือไม่เกิน 2 ชั่วโมง ดังภาพแสดงที่ 4.2 โดยจุดเริ่มต้นเป็นการเยี่ยมชมโครงการ
ฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ (ขนาดเล็ก) ซึ่งจะเป็นจุดเรียนรู้การปลูกข้าว พันธุ์กข43 การปลูก
เมล่อน พืชผักสวนผสม ผักยกแคร่ การเลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงปลา การเลี้ยงผึ้งโพรงและผึ้งชันโรง เป็นต้น
จากนั้นเดินเยี่ยมชมไร่น้ำส้มโอพันธุ์ทับทิมสยามที่มีพื้นที่ปลูกถึง 2 ไร่ ไร่มะละกอ การปลูกผักกางมุ้ง
ชมแปลงผักกลางแจ้ง โรงเพาะเห็ด โรงเพาะชำพืชต่าง ๆ และชมโรงปุ๋ยหมัก ดังภาพแสดงที่ 4.1

ผังพื้นที่ภายในฟาร์มตัวอย่าง
อำเภอ คลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

ผังพื้นที่ภายในฟาร์มตัวอย่างขนาดเล็ก
ขนาดพื้นที่ 14 ไร่

- ฟาร์มตัวอย่างขนาดเล็ก**
- 1 ประติมากรรมหอยโข่ง
  - 2 การปลูกแปลงไม้ไร่เรียง
  - 3 แปลงข้าวโพด
  - 4 การเพาะเลี้ยงหอยโข่ง
  - 5 การเพาะกัญชงและกัญชา
  - 6 การเลี้ยงขี้หมูและขี้หมู
  - 7 การเลี้ยงปลาในบ่อระบบน้ำหมุนเวียน
  - 8 แผงโซลาร์เซลล์
  - 9 ปุ๋ยสูตรพระราชทาน
  - 10 แปลงข้าวสาลีขนาดใหญ่ 43
  - 11 แปลงพืชยาแคร์
  - 12 ป่าไผ่
  - 13 ไม้คองปี่
  - 14 แปลงกล้วยไม้
  - 15 แปลงสมุนไพร
  - 16 การเลี้ยงขี้หมูและขี้หมู
  - 17 ไร่ข้าวแดง
  - 18 ไร่ขมิ้น
  - 19 ศาลาพักผ่อน
  - 20 สวนประติมากรรม
  - 21 แปลงมะละกอเกรดดี

ภาพที่ 4.1 แสดงผังการเยี่ยมชมโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริฯ
ที่मा: ทัชชญา สังขะกุล (2561)

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

ภาพที่ 4.2 แสดงการศึกษาดูงานของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และหน่วยงานภายนอก (ก-ง)
 ที่มา: ทักษิญา สังฆะกุล ,2562

นอกจากนี้ ภายในฟาร์มจัดตกแต่งด้วยบรรยากาศธรรมชาติ มีฟาร์มตัวอย่างขนาดเล็ก ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ภายในเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร พร้อมพัฒนาเป็นแหล่งเช็คอินแห่งใหม่ที่จัดตกแต่งให้เหมาะกับการนั่งพักผ่อน พร้อมกาแฟสูตรพิเศษ ที่เจียบสงบเหมาะแก่การมาพักผ่อนของครอบครัว ซึ่งจะเป็นจุดเช็คอินบรรยากาศสบาย ๆ ท่ามกลางธรรมชาติ พร้อมทั้งมีความสะดวก ไว้คอยบริการแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมฟาร์มตัวอย่างฯ ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังตารางแสดงที่ 4.1 และ 4.2

ตารางที่ 4.1: แสดงจำนวนคณะศึกษาดูงานประจำปี 2561

ลำดับ	ประเภทของคณะที่มาศึกษาดูงาน	จำนวนคณะ	จำนวนผู้เยี่ยมชมทั้งหมด (คน)
1	หน่วยงานส่วนราชการ	13	312
2	กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา	13	889
3	กลุ่มเยาวชน	3	228
4	กลุ่มเกษตรกร	6	247
5	กลุ่มเอกชน	1	30
รวม		36	1,706

ตารางที่ 4.2: แสดงจำนวนคณะศึกษาดูงานประจำปี 2562

ลำดับ	ประเภทของคณะที่มาศึกษาดูงาน	จำนวนคณะ	จำนวนผู้เยี่ยมชมทั้งหมด (คน)
1	หน่วยงานส่วนราชการ	62	3,531
2	กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา	101	10,585
3	กลุ่มเยาวชน	17	1,851
4	กลุ่มเกษตรกร	14	612
5	กลุ่มเอกชน	9	256
6	กลุ่มประชาชนทั่วไป	-	23,062
รวม		203	39,897

จากการเก็บข้อมูลสถิติของผู้เข้าเยี่ยมชมฟาร์มตัวอย่างฯ ในปี พ.ศ. 2561 และ ปี พ.ศ. 2562 พบว่าประเภทของคณะศึกษาดูงานประจำปี 2561 มีกลุ่มผู้เข้าศึกษาดูงานตลอดทั้งปีจำนวน 5 กลุ่มได้แก่ หน่วยงานส่วนราชการจำนวน 13 คณะ กลุ่มนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 13 คณะ กลุ่มเยาวชนจำนวน 3 คณะ กลุ่มเกษตรกรจำนวน 6 คณะ กลุ่มเอกชนจำนวน 13 คณะ รวมทั้งหมด 36 คณะ จำนวน 1,706 คน ดังตารางที่ 2 ต่อมาในปี 2562 จำนวนกลุ่มผู้เข้าศึกษาดูงานและเข้าเยี่ยมชมฟาร์มตัวอย่างฯ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อทางฟาร์มตัวอย่างฯ ได้มีการปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและอยู่ในพื้นที่ 5-6 ไร่ ส่งผลให้ประเภทของกลุ่มเยี่ยมชมศึกษาดูงานเพิ่มเข้ามาอีก 1 กลุ่มนั่นคือ กลุ่มประชาชนทั่วไป ซึ่งเข้ามาเยี่ยมชมในฟาร์มตัวอย่างฯ ระยะเวลาเพียง 6 เดือน ตั้งแต่ช่วงเดือน มิ.ย.-ธ.ค. 62 จำนวน 23,062 คน รวมถึงคณะศึกษาดูงานในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา เพิ่มขึ้นจาก

ปี 2561 มากถึง 101 คณะ ซึ่งในปี 2562 รวมคณะศึกษาดูงานมีทั้งหมด 203 คณะ จำนวน 39,897 คน ดังตารางที่ 4.2 และภาคผนวก

จากการลงพื้นที่สำรวจภายในฟาร์มตัวอย่างฯ สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลของนักท่องเที่ยว คณะศึกษาดูงาน และเจ้าหน้าที่ภายในฟาร์มฯ ตัวอย่าง จำนวน 242 คน ดังตารางแสดงที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว/ทัศนศึกษา/อบรม

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
เพศ	ชาย	69	28.51
	หญิง	173	71.49
อายุ	น้อยกว่า 20 ปี	50	20.66
	20 - 30 ปี	40	16.53
	31 - 40 ปี	56	23.14
	41 - 50 ปี	47	19.42
	51 - 60 ปี	34	14.05
	61 ปีขึ้นไป	15	6.20
ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	36	14.88
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	29	11.98
	อนุปริญญา (ปวช./ปวส.)	82	33.88
	ปริญญาตรี	95	39.26
อาชีพ	รับราชการ/พนักงาน	71	12.40
	รัฐวิสาหกิจ	7	2.89
	ข้าราชการบำนาญ	9	5.79
	พนักงานบริษัทเอกชน	30	29.34
	เกษตรกร	28	6.61
	ธุรกิจส่วนตัว	16	3.72
	รับจ้าง	67	27.69
	นักเรียน/นักศึกษา	14	11.57
	อื่น ๆ		

ปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
จำนวนที่ท่านเคยมา โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ	1 ครั้ง/ปี	122	28.51
	2 ครั้ง/ปี	35	14.46
	3 ครั้ง/ปี	7	2.89
	4 ครั้ง/ปี	22	9.09
	มากกว่า 4 ครั้ง/ปี	56	23.14
ท่านมาเดินโครงการฟาร์ม ตัวอย่าง	คนเดียว	5	2.07
	กลุ่ม 2-5 คน	116	47.93
	กลุ่ม 6-10 คน	33	13.64
	คณะ 11-30 คน	22	9.09
	หมู่คณะ 30 คน ขึ้นไป	66	27.27
ท่านเดินทางมาโครงการ ฟาร์มตัวฯ	รถโรงเรียน	11	4.55
	รถจักรยาน	9	3.72
	รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล	13	5.37
	รถทัวร์/รถบัส	19	7.85
	รถยนต์ส่วนบุคคล	150	61.98
	รถรับจ้าง	25	10.33
	อื่น ๆ	15	6.20

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้เข้าเยี่ยมชมฟาร์มตัวอย่างฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 71.49) มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี (ร้อยละ 23.14) รองลงมาจะมีอายุต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 20.66) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 39.26) รองลงมาการศึกษาระดับอนุปริญญา (ปวช./ปวส.) (ร้อยละ 33.88) ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร (ร้อยละ 29.34) รองลงมาเป็นนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 27.69) ผู้เข้าเยี่ยมชมโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ 1 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 28.51) รองลงมา มากกว่า 4 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 23.14) และใช้เวลาอยู่ในโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ส่วนใหญ่ 1-2 ชั่วโมง (ร้อยละ 31.40) รองลงมา 30 นาที - 1 ชั่วโมง (ร้อยละ 28.10) โดยมากจะเดินทางมาฟาร์มตัวอย่างฯ ใช้รถยนต์ส่วนบุคคล (ร้อยละ 61.98) รองลงมาจะเป็นรถรับจ้าง (ร้อยละ 10.33)

4.2 ผลสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภายในฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริฯ

จากการลงพื้นที่สำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวคณะผู้ศึกษาดูงาน และเจ้าหน้าที่ภายในฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริฯ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 242 ชุด มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 242 คน ได้ข้อสรุปความต้องการมาดังนี้

4.2.1 ผลสำรวจความต้องการป้ายบอกทาง/ป้ายสื่อความหมาย

จากการสำรวจสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่ามีประเด็นเรื่องป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมาย ดังเช่นเมื่อเลี้ยวซ้ายเข้าไปยังข้างในบริเวณฟาร์มตัวอย่าง ซึ่งมีพื้นที่ที่กว้าง โดยที่พื้นที่ทั้งหมดแบ่งออกเป็น 2 ส่วน นั่นคือส่วนที่เข้าเยี่ยมชมโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ เนื้อที่ 5 - 6 ไร่ และส่วนที่เป็นเขตพระราชฐาน ดังนี้

1) ป้ายบอกทางบริเวณทางเข้า เนื่องจากยังไม่ป้ายบอกทางเข้าสู่จุดการเรียนรู้ฟาร์มตัวอย่างขนาดเล็กจึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสับสน ในการเดินทางเข้าสู่ฟาร์มตัวอย่างฯ (ซ้าย-ขวา) ดังภาพแสดงที่ 4.3

(ก)

(ข)

ภาพที่ 4.3 แสดงทางเข้าฟาร์มตัวอย่างขนาดเล็ก (จุดเยี่ยมชมและเรียนรู้)

ที่มา: ทักษิญา สังขะกุล, 2561

2) แผนที่แสดงถึงจุดเรียนรู้ต่าง ๆ มีจำนวนน้อยและไม่ชัดเจน เช่น จุดการเรียนรู้แปลงนาข้าว มีพื้นที่ 4 แปลง แต่ละแปลงจะมีคั่นนาคั่นระหว่างแปลง บริเวณคั่นนามีป้ายสื่อความหมายแสดงพันธุ์ข้าวจำนวน 1 ป้าย ควรเพิ่มป้ายสื่อความหมายที่แสดงถึงวิถีชาวนา ปฏิทินชาวนา ฤดูกาลทำนา และเครื่องมือในการทำนา เป็นต้น

ภาพที่ 4.4 แสดงจุดการเรียนรู้แปลงนาข้าว
ที่มา: ทัชชญา สังชะกุล, 2561

(ก)

(ข)

ภาพที่ 4.5 แสดงป้ายสื่อความหมายซุ้มไม้เลื้อย
ที่มา: ทัชชญา สังชะกุล, 2561

สำหรับบริเวณซุ้มไม้เลื้อยควรปรับป้ายสื่อความหมายให้มีความแข็งแรง ทนต่อสภาพแวดล้อม และมีขนาดตัวอักษรที่ชัดเจน ป้ายควรติดอยู่ในระดับสายตา ความแข็งแรงของซุ้มไม้ไผ่เนื่องจากเกิดการทรุดโทรมได้ง่ายควรดูแลซ่อมแซมให้แข็งแรงอยู่เสมอ หรืออนาคตอาจจะปรับวัสดุให้มีความแข็งแรงคงทน ในส่วนของไม้เลื้อย เช่น เสาวรส บวบ ดอกขจร ควรบำรุงรักษา ตกแต่งให้มีความสวยงามอยู่เสมอเนื่องจากเป็นพืชอายุสั้น หากเปลี่ยนเป็นพืชสมุนไพร ที่มีอายุยืนยาวมาปลูก เช่น ตำลึง พริกไทย ดีปลีเชือก เป็นต้น เนื่องจากให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปีและมีอายุยืนประมาณ 3 – 5 ปี ซึ่งใช้เวลาการดูแลไม่เยอะ ดูแลง่าย เพื่อให้จุดเช็คอิน สร้างความประทับใจให้กับผู้มาเยือน

(ก)

(ข)

ภาพที่ 4.6 แสดงป้ายสื่อความหมายโรงปุ๋ยหมัก (ก) และบริเวณผักกางมุ้ง (ข)

ที่มา: ทัชชญา สังขะกุล, 2561

สำหรับในส่วนของโรงปุ๋ยหมักป้ายสื่อความหมายไม่ควรอยู่หลังบริเวณปอหมักปุ๋ยเนื่องจากกลุ่มผู้ศึกษาเยี่ยมชมและดูงาน หรือนักท่องเที่ยวไม่สามารถอ่านเนื้อหาได้ด้วยระยะจุดห่างไกลเกินจุดสายตาที่สามารถอ่านได้ เช่นกันกับป้ายสื่อความหมายบริเวณผักกางมุ้งเนื่องจากบริเวณหน้าป้ายมีการนำไม้ดอกมาปลูกทำให้ระยะการอ่านไกลจุดสายตามาก ดังนั้นในจุดนี้ควรปรับจุดติดตั้งป้ายสื่อความหมายให้น่าสนใจและสามารถเข้าถึงได้ง่าย

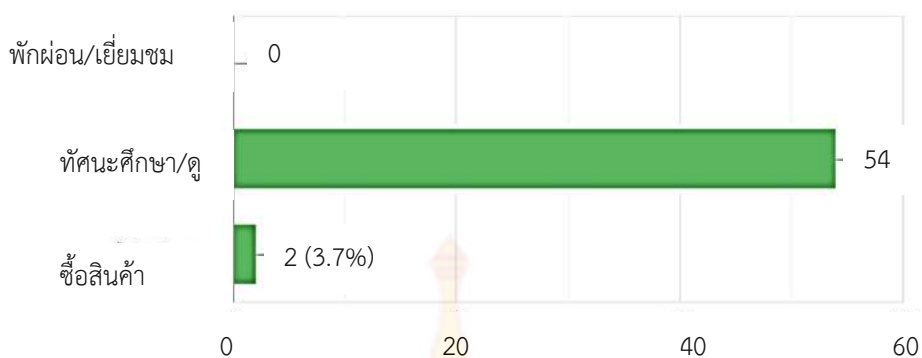
3) แผนที่โดยรวมในโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ เนื่องจากพื้นที่โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ มีเนื้อที่มากกว่า 500 ไร่ ควรมีแผนที่แสดงการจัดแบ่งโซนต่าง ๆ ภายในฟาร์มตัวอย่างฯ แสดง ณ จุดที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ เช่น บริเวณร้านค้ากาแฟ และอาคารอบรม

4) แผนที่ที่แสดงให้เห็นถึงส่วนมีกิจกรรมภายในฟาร์มฯ (จุดเยี่ยมชม) เนื่องจากนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรและนิยมมาเป็นครอบครัว ดังนั้นควรมีผังรวมกิจกรรมภายในฟาร์มฯ ติดตั้งบริเวณร้านค้ากาแฟซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทางพร้อมบอกตำแหน่งจุดพัก และจุดเช็คอินในแต่ละฐานการเรียนรู้

5) บริเวณเขตพระราชฐาน เนื่องจากมีบริเวณเขตพระราชฐาน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงให้เกิดความสวยงาม เช่น การทำซุ้มปิดบังเขตอาคารที่ประทับ อาจจะทำจากไม้ไผ่หรือไม้อื่น ๆ ในพื้นที่และแนวสองข้าง ควรจัดสวนขนาดเล็ก ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูป และทำป้ายแสดงบอกทางหรือบริเวณหวงห้ามให้เห็นชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่เกิดความสับสนในการเดินเยี่ยมชม

4.2.2 ผลสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยว/ผู้ศึกษาดูงาน

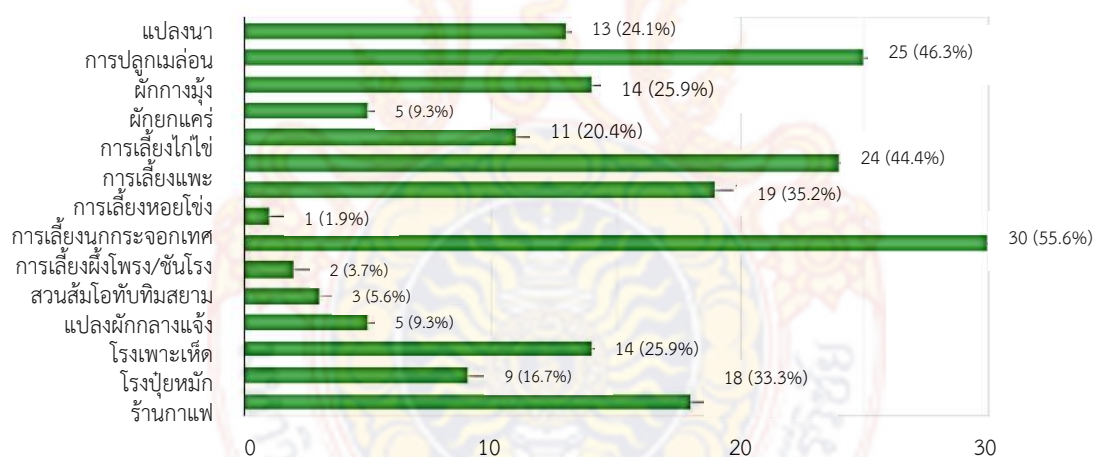
ผลสำรวจแบบสอบถามพบว่า มีกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา หน่วยงานราชการ นักท่องเที่ยวกรณีมาเป็นครอบครัวและมาอยู่กับกลุ่มเพื่อน แสดงวัตถุประสงค์หลักและให้ความสนใจจุดการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนี้

ภาพที่ 4.7 แสดงวัตถุประสงค์นักเรียน/นักศึกษา

ที่มา: ทักษะ สังกะกุล, 2561

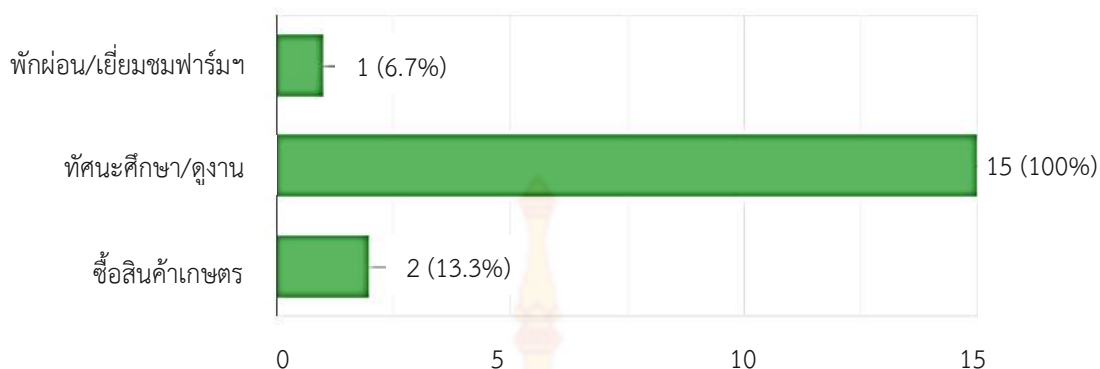
ผลการสำรวจแบบสอบถามกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งมาเป็นกลุ่มคณะมีวัตถุประสงค์ชัดเจน นั่นคือ เข้ามาทัศนศึกษา/ดูงานภายในฟาร์มตัวอย่างฯ และมีบางส่วนให้ความสนใจซื้อสินค้าเกษตรซึ่งเป็นผลผลิตภายในฟาร์มกลับไปด้วย

ภาพที่ 4.8 แสดงจุดการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา

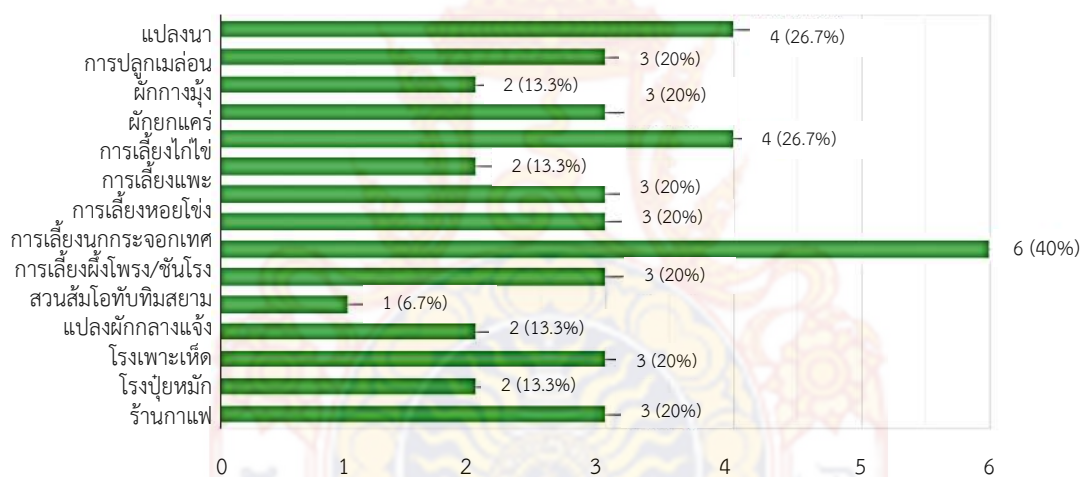
ที่มา: ทักษะ สังกะกุล, 2561

สำหรับจุดการเรียนรู้ภายในฟาร์มตัวอย่างฯ ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักเรียน/นักเรียนพบว่าให้ความสนใจในจุดการเรียนรู้ การเลี้ยงนกกกระจอกเทศ 55.6% การปลูกเมล่อน 46.3% การเลี้ยงไก่ไข่ 44.4% ตามลำดับ และให้ความสนใจการเลี้ยงหอยโข่งน้อยที่สุด 1.9% ดังภาพที่ 4.8

ภาพที่ 4.9 แสดงวัตถุประสงค์หน่วยงานราชการ

ที่มา: ทัชชญา สังฆะกุล, 2561

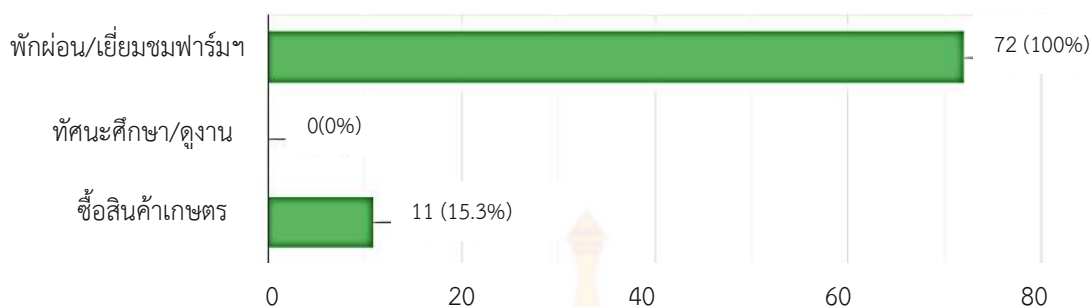

ภาพที่ 4.10 แสดงจุดการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มหน่วยงานราชการ

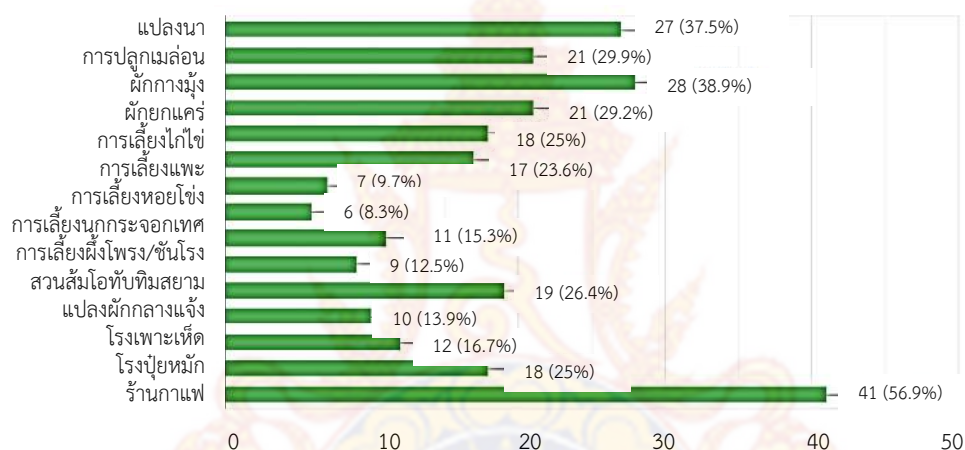
ที่มา: ทัชชญา สังฆะกุล, 2561

จากการสำรวจแบบสอบถามจากหน่วยงานราชการที่เข้าศึกษาดูงานภายในฟาร์มตัวอย่างฯ ให้ความสนใจจุดการเรียนรู้การเลี้ยงนกกระเจอกเทศมากถึง 40% จุดการเรียนรู้แปลงนาและการเลี้ยงไก่ไข่ ให้ความสนใจ 26.7% ดังภาพที่ 4.10 สำหรับร้านกาแฟระดับความสนใจไม่สูงมาก เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของกลุ่มหน่วยงานราชการคือเข้ามาทัศนศึกษา/ดูงาน ดังภาพที่ 4.9 จึงมุ่งประเด็นสนใจไปยังจุดการเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในฟาร์มเป็นหลัก

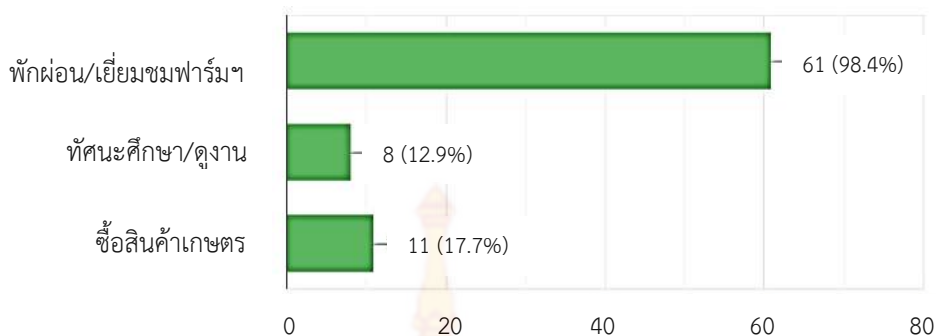

ภาพที่ 4.11 แสดงวัตถุประสงค์ครอบครัว
ที่มา: ทัชชญา สังฆกุล, 2561

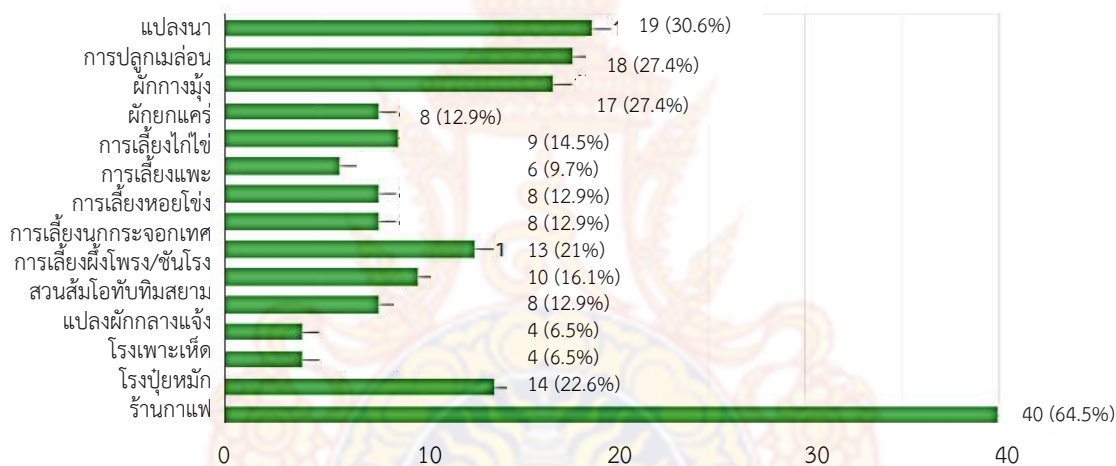
ภาพที่ 4.12 แสดงจุดการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว (ครอบครัว)
ที่มา: ทัชชญา สังฆกุล, 2561

สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเกี่ยวกับครอบครัววัตถุประสงค์หลักคือเข้ามาพักผ่อนและเดินเยี่ยมชมฟาร์มตัวอย่างๆ และบางส่วนซื้อผลผลิตทางการเกษตรในฟาร์มกลับบ้านด้วย จากการสำรวจแบบสอบถามพบว่านักท่องเที่ยว (ครอบครัว) ให้ความสนใจในการนั่งร้านกาแฟสำหรับนั่งกินดื่มกับครอบครัวซึ่งให้คามสนใจมากถึง 56.9% ความสนใจในจุดฝึกกางมุ้ง 38.9% ความสนใจในส่วนของแปลงนา 37.5% ตามลำดับ

ภาพที่ 4.13 แสดงวัตถุประสงค์ที่นักท่องเที่ยว

ที่มา: ทักษิญา สังฆะกุล, 2561

ภาพที่ 4.14 แสดงจุดการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว

ที่มา: ทักษิญา สังฆะกุล, 2561

จากการสำรวจแบบสอบถามนักท่องเที่ยวโดยแยกเป็นมาอยู่กับกลุ่มเพื่อน พบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวนี้วัตถุประสงค์หลักคือเข้ามาพักผ่อน/เยี่ยมชมฟาร์มฯ 98.4% ศึกษาค้นคว้า 17.7% และศึกษาดูงาน 12.9% ตามลำดับ ดังภาพที่ 4.13 และจุดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนิใจนั้นคือ ร้านกาแฟมากถึง 64.5% และจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในฟาร์มตัวอย่างฯ ดังภาพที่ 4.14 นอกจากนี้ภายในฟาร์มตัวอย่างยังมีซุ้มขายอาหารและสินค้าการเกษตรจากฟาร์มตัวอย่างฯ

(ก)

(ข)

ภาพที่ 4.15 แสดงร้านค้า/ร้านอาหาร (ก) ผลผลิตทางการเกษตร (ข) ลานจอดรถชั่วคราว (ก)-(ข)
ที่มา: ทัชชญา สังฆะกุล, 2561

สำหรับความพึงพอใจในการเข้าใช้งานพื้นที่ฟาร์มตัวอย่างฯ นั้น จากข้อมูลการลงพื้นที่สำรวจ โดยใช้แบบสอบถามสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางแสดงที่ 4.4 ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมด้วยค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจ โดยมีเกณฑ์ระดับความพึงพอใจเป็นดังนี้

- ระดับความพึงพอใจมากที่สุดมีค่าคะแนน 5
- ระดับความพึงพอใจมากมีค่าคะแนน 4
- ระดับความพึงพอใจปานกลางมีค่าคะแนน 3
- ระดับความพึงพอใจน้อยมีค่าคะแนน 2
- ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุดมีค่าคะแนน 1

เมื่อนำคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามมากำหนดระดับค่าเฉลี่ย โดยแบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.8$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของความพึงพอใจได้ดังนี้

- คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด
- คะแนนค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย
- คะแนนค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

คะแนนค่าเฉลี่ย	3.41-4.20	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมาก
คะแนนค่าเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 4.4 : ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านทรัพยากรและจุดเด่น				
1. การสัญจร และการเข้าถึงโครงการฯ	4.25	0.69	มากที่สุด	3
2. ธรรมชาติ และความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่	4.49	0.60	มากที่สุด	1
3. แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรต้นแบบ	4.39	0.68	มากที่สุด	2
รวม	4.38	0.66	มากที่สุด	-
ด้านสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบทางกายภาพ				
1. ขนาด ความสูง วัสดุอาคาร และสิ่งปลูกสร้าง	4.18	0.71	มาก	2
2. แหล่งที่ตั้ง และตำแหน่งของแหล่งเรียนรู้	4.38	0.62	มากที่สุด	1
3. ป้าย และสื่อสัญลักษณ์	3.99	0.83	มาก	4
4. ความกว้างของถนน และทางเดินภายในโครงการฯ	4.00	0.89	มาก	3
รวม	4.14	0.76	มาก	-
ด้านสุนทรียศาสตร์ ทัศนียภาพ และความงาม				
1. แหล่งเรียนรู้ และพื้นที่ทำกิจกรรม	4.15	0.76	มาก	2
2. รูปแบบสถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้าง	4.30	0.70	มากที่สุด	1
3. ลักษณะแปลงเพาะปลูก พืชผักสวนครัว ผักยกแคร่ ฯลฯ	4.07	0.89	มาก	3
4. จุดถ่ายรูป ป้าย และสัญลักษณ์สื่อความหมาย	4.06	0.80	มาก	4
5. ขนาดและรูปแบบการตั้งร้านอาหาร และร้านเครื่องดื่ม	4.06	0.80	มาก	4
รวม	4.13	0.79	มาก	-

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านกิจกรรมภายในโครงการฯ				
1. กิจกรรมฝึกการปฏิบัติ และการบรรยายในโครงการฯ	4.10	0.76	มาก	3
2. กิจกรรมสำหรับการเยี่ยมชม และเรียนรู้ในโครงการฯ (การเรียนรู้ด้วยตัวเอง)	4.18	0.70	มาก	1
3. กิจกรรมสำหรับการพักผ่อน การทานอาหาร และ เครื่องดื่ม	4.15	0.71	มาก	2
4. กิจกรรมการซื้อขายสินค้า และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	4.09	0.78	มาก	4
รวม	4.13	0.74	มาก	-
ด้านการบริหารจัดการ				
1. การให้ความรู้ และการบริการในโครงการฯ	4.15	0.77	มาก	3
2. ความปลอดภัยภายในโครงการฯ	4.30	0.68	มากที่สุด	1
3. การจัดการขยะ	4.21	0.74	มากที่สุด	2
4. ห้องน้ำ (จำนวน, พื้นที่)	4.02	0.84	มาก	4
5. ที่จอดรถยนต์	4.01	0.82	มาก	5
รวม	4.14	0.77	มาก	-

จากตารางที่ 4.4 พบว่าความพึงพอใจสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือด้าน ทรัพยากรและจุดเด่น ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.66) ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านสภาพแวดล้อมและ องค์ประกอบทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.74) และด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.77) รองลงมาคือ ด้านสุนทรียศาสตร์ ทัศนียภาพ และความงาม ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.79) และ ด้านกิจกรรมภายในโครงการฯ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.74) อยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย

4.3 แนวทางการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพฟาร์มตัวอย่างในพระราชดำริเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (New Agro Tourism Icon)

จากผลการสำรวจความต้องการเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายใน โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และออกแบบแนวทางการปรับปรุงบริเวณจุด ต่าง ๆ ดังตารางแสดงผลที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 : ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนา โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. มีเส้นทางการเข้าถึงพื้นที่โครงการฯ ความสะดวกสบาย	4.24	0.70	มากที่สุด	3
2. มีการจัดการด้านภูมิทัศน์และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่	4.27	0.68	มากที่สุด	2
3. มีการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์	4.17	0.73	มาก	4
4. มีการได้รับความร่วมมือจากชุมชนบริเวณใกล้เคียง	4.13	0.79	มาก	5
ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
5. มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว/อบรม/ศึกษาดูงาน	4.31	0.75	มากที่สุด	1
6. มีการให้บริการด้านข้อมูลความรู้แก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ บอร์ด หรือป้ายสื่อความหมาย	3.92	0.87	มาก	7
7. มีวิทยากรให้คำบรรยายและถ่ายทอดองค์ความรู้	3.96	0.87	มาก	6
รวม	4.14	0.77	มาก	-

จากตารางที่ 4.5 พบว่า แนวทางการพัฒนา โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ด้านลักษณะทางกายภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับลำดับแรกคือ ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว/อบรม/ศึกษาดูงาน โดยมีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.75) รองลงมาคือการจัดการด้านภูมิทัศน์และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ที่มีความเป็นสัดส่วน ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.68) มีเส้นทางการเข้าถึงพื้นที่โครงการฯ ความสะดวกสบาย ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.70) มีการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.73) มีการได้รับความร่วมมือจากชุมชนบริเวณใกล้เคียง ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.79) มีวิทยากรให้คำบรรยายและถ่ายทอดองค์ความรู้ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.87) และการให้บริการด้านข้อมูลความรู้แก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ บอร์ด หรือป้ายสื่อความหมาย ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.87) อยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย

4.3.1 แนวความคิดในการสรรค์สร้างสภาพแวดล้อม

แนวคิดในการออกแบบโครงการนี้ใช้แนวคิดหลักคือการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน (Sustainable Development) เพื่อการสนองต่อความต้องการของพื้นที่เพื่อการพัฒนาอย่างไม่กระทบต่อความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการในอนาคต ทั้งนี้กระบวนการออกแบบให้ความสำคัญในเรื่อง “สิ่งแวดล้อม และบริบทของพื้นที่” ที่มีการผสมผสานเข้ากับงานสถาปัตยกรรม

แนวคิดในการออกแบบทุกพื้นที่ที่มีการคำนึงถึงระบบนิเวศน์ สิ่งแวดล้อม และเน้นการออกแบบโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของธรรมชาติที่โดยนำบริบทของพื้นที่เป็นที่ตั้ง ทั้งนี้เป้าหมายหลักในการพัฒนาเพื่อการออกแบบที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ โดยนำสถาปัตยกรรมเป็นพื้นที่เรียนรู้ ต่อผู้เข้ามาศึกษาเรียนรู้และดูงาน โดยมีการเสนอแนะแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรม และพื้นที่ที่ทำให้เกิดความสมดุล 3 มิติ ได้แก่ สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม โดยครอบคลุมมิติสังคมซึ่งหลอมรวมในจิตด้านวัฒนธรรมในพื้นที่เข้าไป เช่น การประกอบอาชีพเกษตรกรรม เอกลักษณ์เชิงพื้นที่

ทั้งนี้ แนวคิดสถาปัตยกรรมยั่งยืน (Sustainable Architecture) ที่นำมาบูรณาการใช้ในการพัฒนาในพื้นที่ฟาร์มตัวอย่างในพระราชดำริประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- Ecological Concern เคารพในที่ ตั้ง รักษาแผ่นดินและพืชพรรณ การออกแบบสถาปัตยกรรมเลือกรูปแบบการก่อสร้างที่ทิ้ง Foot Print ร่องรอยต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เลือกวัสดุก่อสร้างที่มีในพื้นที่ เช่น ไม้ไผ่ และเศษวัสดุเหลือใช้ รูปแบบสถาปัตยกรรมไม่ขวางทางน้ำ การนำพืชพรรณมาเป็นองค์ประกอบของการออกแบบ การนำทรัพยากรในพื้นที่มาเป็นที่ตั้ง
- Climate Concern คำนึงถึงสภาพอากาศในท้องถิ่น
- Energy Efficiency การประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานทดแทน ใช้ระบายนอากาศระบบธรรมชาติ ไม่วางผังอาคารขวางทิศทางลม ใช้ร่มไม้ในการสร้างสภาพแวดล้อม และการกำหนดให้ต้นไม้คือสิ่งสรรค์สร้างสภาพแวดล้อม และทัศนียภาพอย่างสร้างสรรค์ของพื้นที่
- User Concern คำนึงถึงความสบายของผู้ใช้อาคาร และปรับปรุงพื้นที่ด้วยแนวคิด Universal Design การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ทั้งนี้รวมถึงการออกแบบพื้นที่สำหรับคนทุกกลุ่มวัย เน้นกระบวนการเรียนรู้ และสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว (พื้นที่กิจกรรมของครอบครัว)
- Material Efficiency ใช้วัสดุอย่างมีประสิทธิภาพการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ เช่น การนำเศษไม้จากเรือนอาคารเก่ามาปรับใช้ในพื้นที่ส่วนร้านอาหาร การนำไม้ไผ่ซึ่งเป็นพืชโตไวและมีในพื้นที่ มาใช้ในการประดับและตกแต่ง ป้ายสื่อความหมายและสัญลักษณ์

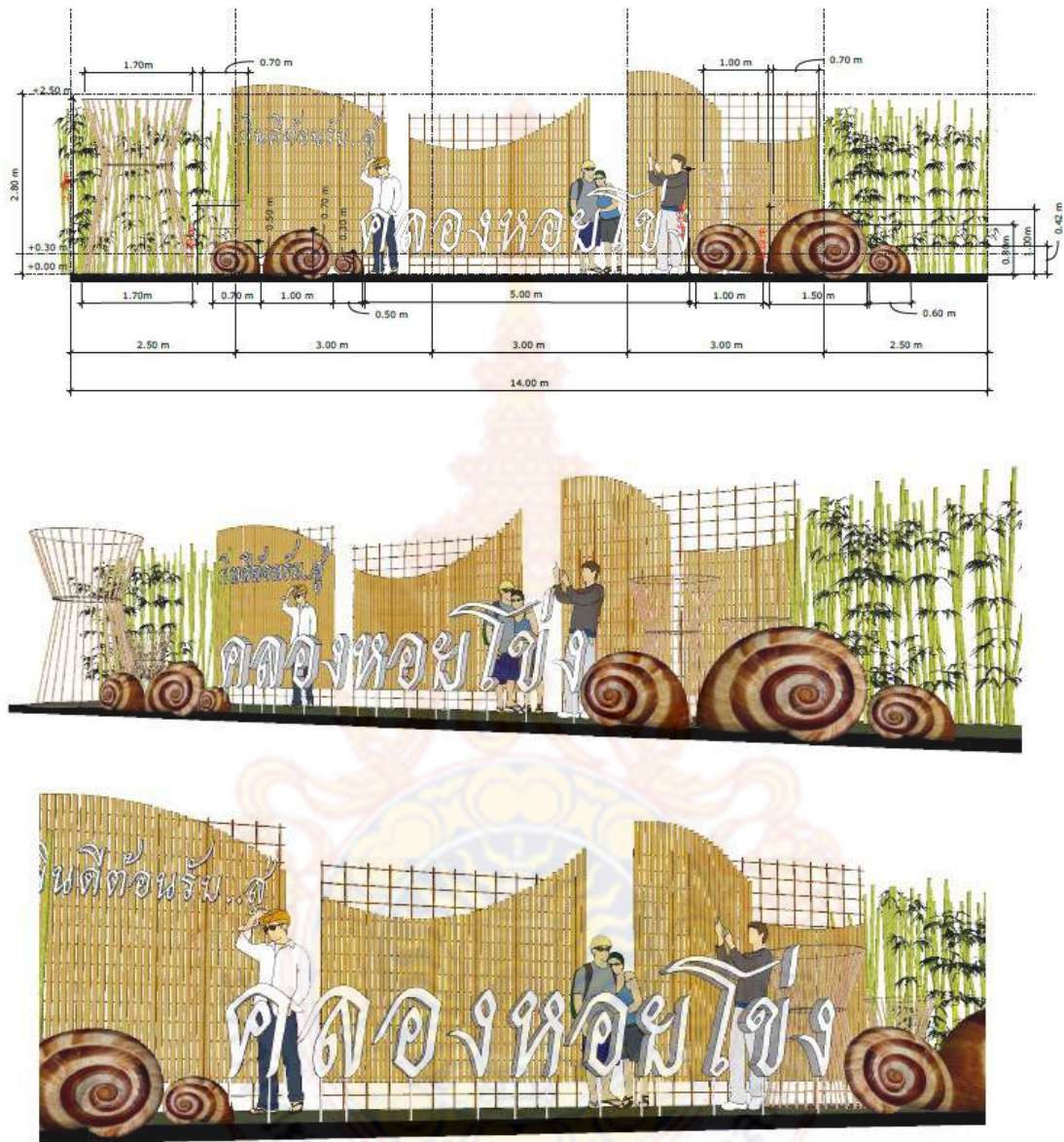
- Water Efficiency ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพไม่สร้างมลภาวะทางน้ำ เช่น การออกแบบอาคารให้มีพื้นที่ซึมซับน้ำ และไม่กีดขวางเส้นทางน้ำ

ทั้งนี้แนวคิดในการขับเคลื่อนในกระบวนการออกแบบ และก่อสร้างของฟาร์มตัวอย่าง คือ “Nature – Driven Technologies” ระบบการออกแบบโดยการพึ่งพาธรรมชาติ และการนำบริบทของพื้นที่นำมาใช้ประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมเพื่อสรรค์สร้างสภาพแวดล้อมในอาคาร เน้นการพึ่งพาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติให้มากที่สุด โดยการเลือกใช้วัสดุก่อสร้างในอาคารได้นำหลักคิดสำหรับการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อหลัก ได้แก่

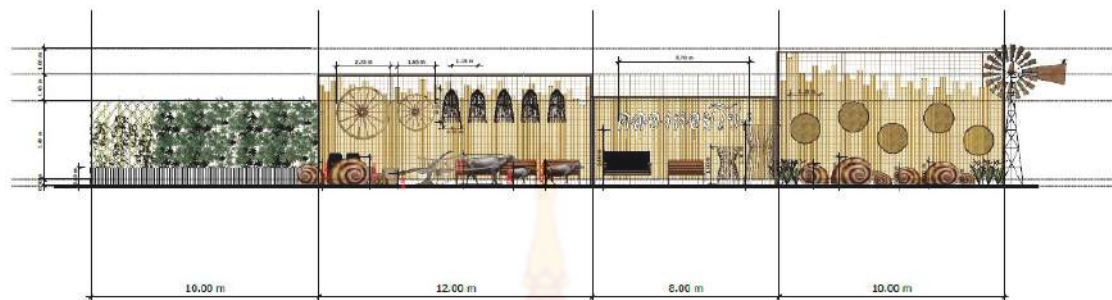
- Building Ecology แนวคิดในการเลือกใช้วัสดุที่ไม่มีผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- Energy Efficiency การออกแบบให้อาคารใช้ประโยชน์จากพลังงานธรรมชาติ กระบวนการพัดพาสถานะน้ำสลายในพื้นที่ การใช้วัสดุธรรมชาติที่มีคุณสมบัติ Low Thermal Mass ของอาคารไม่เก็บ และระบายความร้อนได้ดี
- Materials วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ไม่ไปที่ไม่สามารถปลูกทดแทนได้ วัสดุโครงสร้างไม้ซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้ซึ่งเป็นอาคารเก่าในพื้นที่โครงสร้างเหล็กในส่วนพักผ่อนเป็นโครงสร้างเหลือใช้จากอาคารเดิม ทั้งนี้การเลือกใช้วัสดุเน้นกระบวนการลดมลภาวะ หรือลดสารพิษออกมาในขั้นตอนการแปรรูป โครงการนี้เน้นไปถึงกระบวนการก่อสร้างที่สามารถใช้แรงงานในการก่อสร้างในพื้นที่ เพื่อยกระดับ Reskill Up - Skill
- Building Form รูปทรงของอาคารที่มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และคำนึงถึงสภาพแวดล้อมข้างเคียง ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน ต้นไม้ หรือสภาพอากาศโดยรอบ ให้เอื้อต่อการหมุนเวียนของการวัสดุ ทรัพยากร ลดการใช้ทรัพยากร สรรค์สร้างสภาพแวดล้อมเพิ่มความน่าอยู่ให้แก่ผู้ใช้อาคาร และผู้มาเรียนรู้ และยังคำนึงถึงความปลอดภัยในการเรียนรู้และใช้งานพื้นที่
- Good Design การบวนการออกแบบโครงการนี้เน้นวัสดุที่ง่ายต่อการใช้งาน วัสดุใกล้ตัวนำเอาวัสดุเก่ากลับมาใช้ใหม่ได้ พร้อมทั้งมีความสวยงามเกิดสุนทรียภาพกับพื้นที่ ลดความต้องการพลังงาน คำนึงถึงการซ่อมบำรุง โดยการใช้วัสดุที่มีคุณภาพใช้งานยาวนาน ตอบสนองต่อแนวความคิดของสถาปัตยกรรมแบบยั่งยืน คำนึงความยั่งยืนในระยะยาวเพื่อสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือการเป็นแหล่งเรียนรู้ และการสร้างตัวอย่างที่ดีในการสร้างจิตสำนึกในการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมให้เกิดคู่กับสังคม และยกระดับการเรียนรู้ของชุมชน สู่ความยั่งยืนของพื้นที่ตลอดไป

4.3.2 แนวทางในการสรรค์สร้างสภาพแวดล้อม

ภาพที่ 4.16 แสดงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหน้าฟาร์มตัวอย่าง
ที่มา: ทัชชญา สังชะกุล, 2561

FRONT VEIW

PERSPECTIVE

PERSPECTIVE

ภาพที่ 4.17 แสดงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณเขตพระราชฐาน ความยาวระยะ 40 เมตร
ที่มา: ทัชชญา สังฆะกุล, 2561

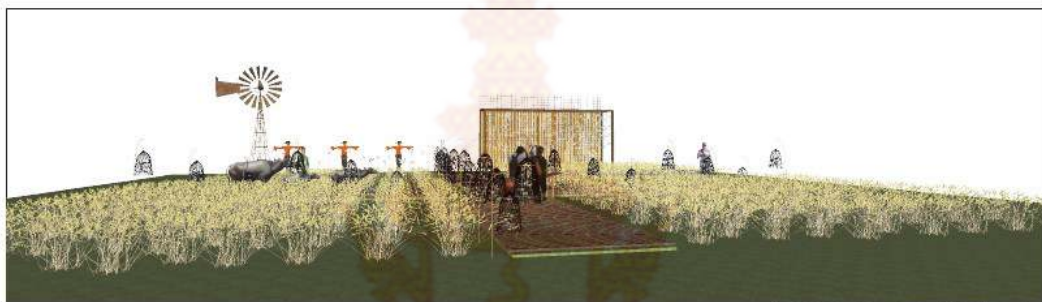
TOP VIEWS
SCALE 1:50

ภาพที่ 4.18 แสดงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณสระน้ำ
ที่มา: ทัชชญา สังฆะกุล, 2561

FRONT VEIW
SCALE 1:100

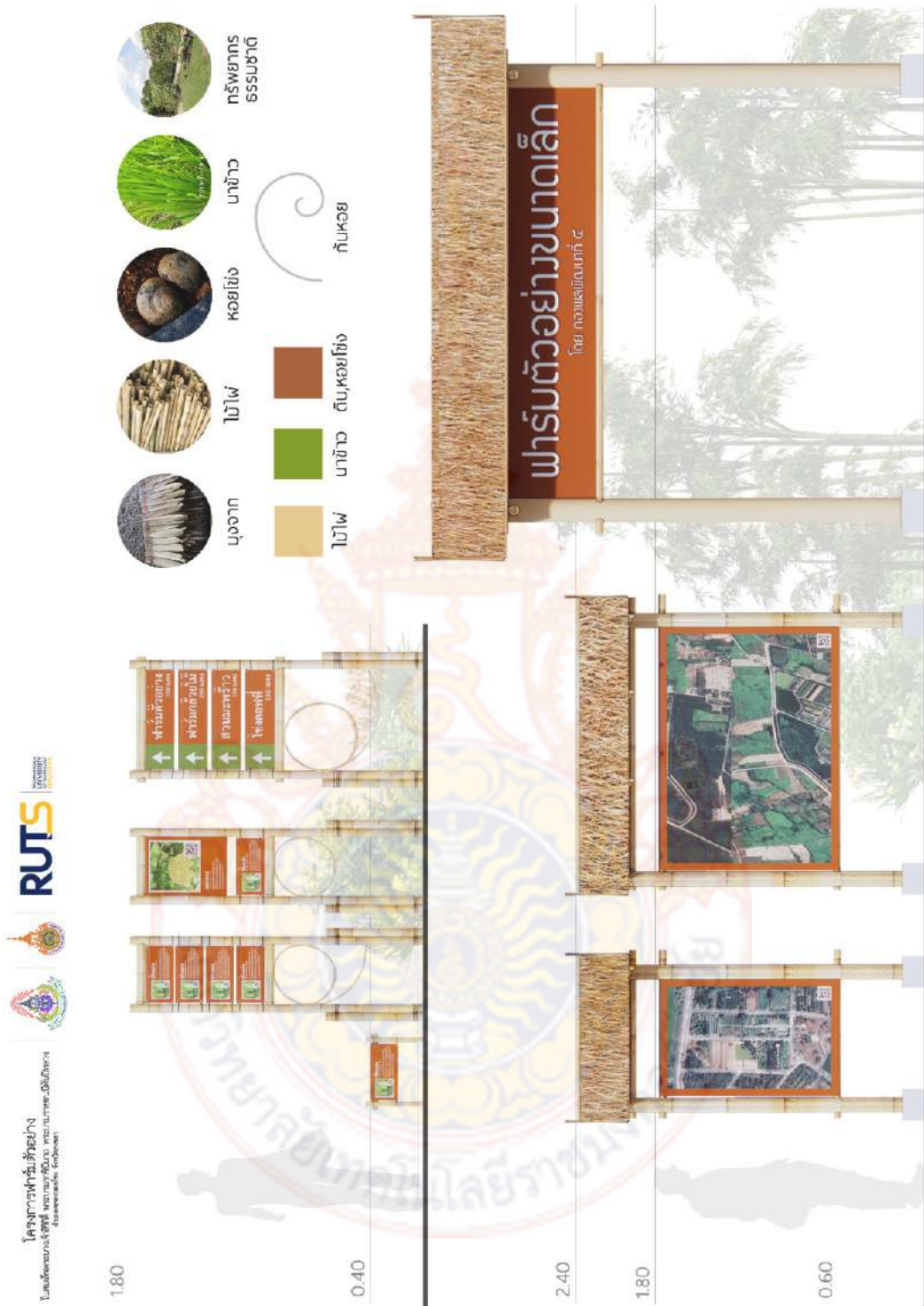

PERSPECTIVE 1

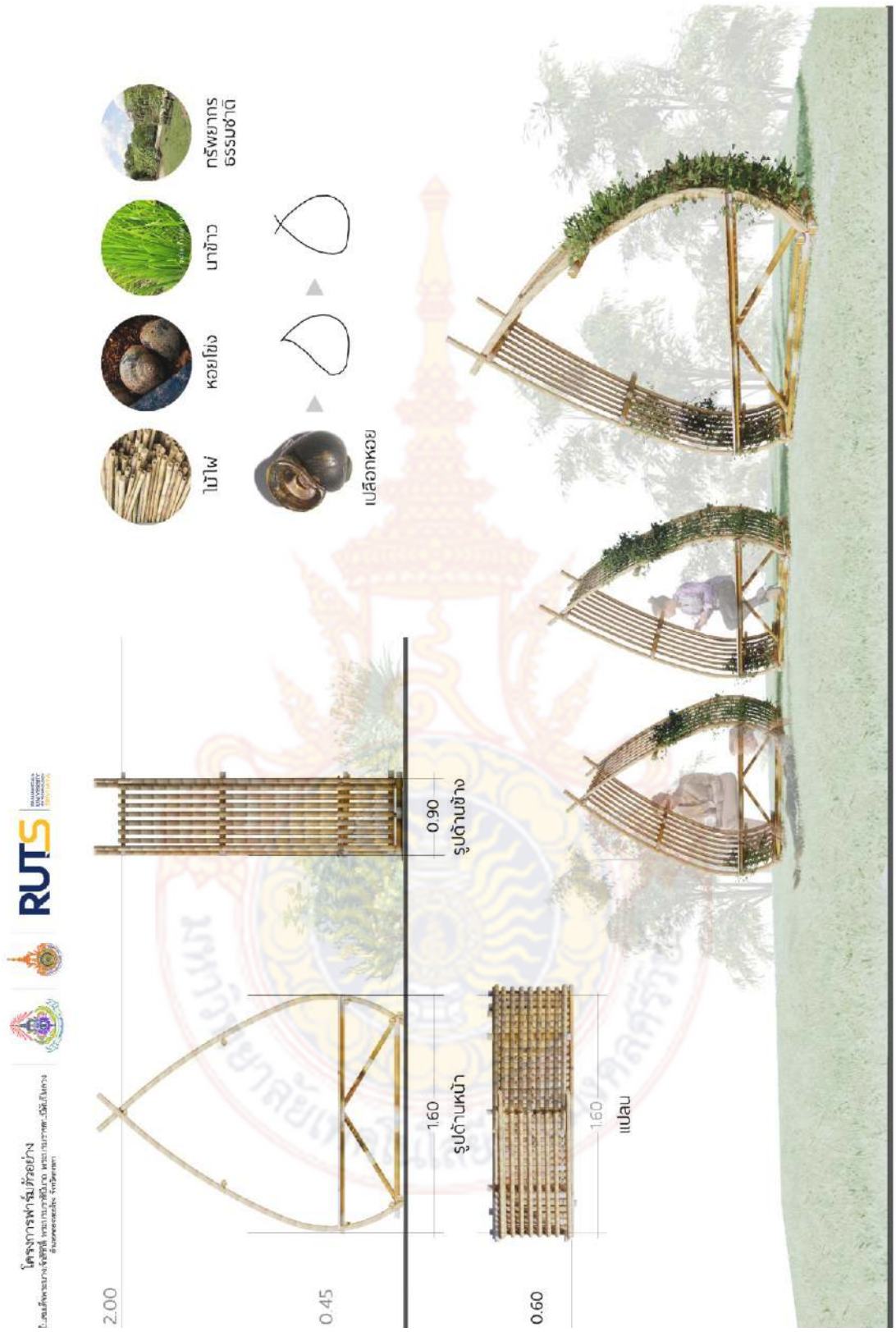

PERSPECTIVE 3

ภาพที่ 4.19 แสดงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณแปลงนา
ที่มา: ทัชชญา สังชะกุล, 2561

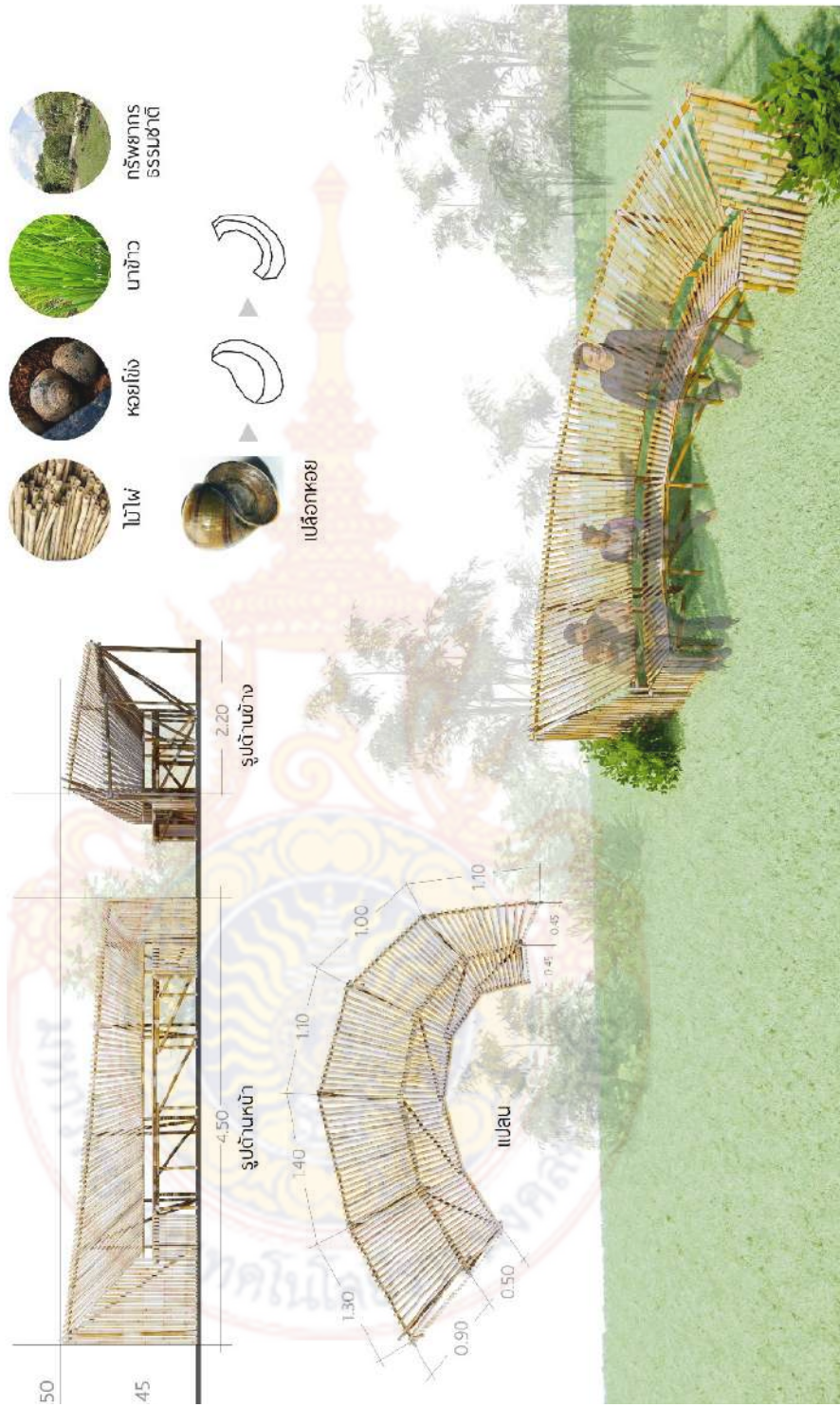
ภาพที่ 4.20 แสดงการออกแบบป้ายสื่อความหมาย ป้ายแสดงแผนที่ภายในฟาร์มฯ
ที่มา: ทัชชญา สังข์กุล, 2561

ภาพที่ 4.21 แสดงการออกแบบเก้าอี้ ที่นั่งพักผ่อน
 ที่มา: ทัชชญา สังฆกุล (2561)

ภาพที่ 4.22 แสดงการออกแบบเก้าอี้ ที่นั่งพักผ่อน
ที่มา: ทัชชญา สังชะกุล (2561)

ภาพที่ 4.23 แสดงการออกแบบเก้าอี้ ที่นั่งพักผ่อน
ที่มา: ทัชชญา สังชะกุล (2561)

ภาพที่ 4.24 แสดงการออกแบบบริเวณเขตพระราชฐาน
 ที่มา: ทัชชญา สังขกุล, 2561

ทั้งนี้ความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เข้าศึกษาดูงาน ได้เสนอแนะเพิ่มเติมความต้องการด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ควรเพิ่มร้านอาหาร/ร้านค้าชุมชนให้เพียงพอต่อปริมาณนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ หรือช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ เนื่องจากจะมีประชาชนเข้ามาเยี่ยมชมภายในฟาร์มตัวอย่างฯ เป็นจำนวนมาก จากสถิติที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าในช่วงระหว่างเดือน มิถุนายน – ธันวาคม 2562 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาภายในฟาร์มมากถึง 23,062 คน

2) สถานที่จอดรถ เนื่องจากปัจจุบันฟาร์มตัวอย่างฯ ได้รับกระแสนิยมเป็นเวลาดังกล่าวอย่างรวดเร็ว ยังไม่มีที่จอดรถรองรับ จึงใช้ที่จอดรถชั่วคราวซึ่งมีทั้งรถยนต์ส่วนตัวและรถมอเตอร์ไซด์จอดเต็มพื้นที่ไม่เป็นระเบียบโดยเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์

3) ห้องน้ำ ยังมีปริมาณไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมฟาร์มตัวอย่างฯ เนื่องจากมีประชาชน จากหน่วยงานรัฐ เอกชน และภาคประชาชน ให้ความสนใจฟาร์มตัวอย่างฯ เป็นอย่างมาก ดังนั้นจำนวนห้องน้ำที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

4) ป้ายบอกเส้นทางการเดินทาง การเข้าชม ควรทำผังการเข้าชมฟาร์มตัวอย่างฯ เพื่อให้นักท่องเที่ยววางแผนเดินได้ทั่วถึง และไปยังจุดต่าง ๆ ตามที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง

5) จุดถ่ายภาพ/จุดเช็คอิน มีน้อยมากควรเพิ่มจุดเช็คอิน

6) วิทยากรประจำจุด เนื่องจากวิทยากรไม่เพียงพอที่จะรองรับกลุ่มคณะศึกษาดูงานกลุ่มใหญ่ 300 คนขึ้นไป ทั้งนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายวิทยากร (ภาคผนวก) หากกรณีเป็นนักท่องเที่ยวควรทำป้ายสื่อความหมายให้ชัดเจน สามารถเข้าถึงได้ทุกกลุ่มอายุ

7) ชนิดของสัตว์เลี้ยง ควรมีความหลากหลายของสัตว์เลี้ยง

8) จุดนั่งพัก เนื่องจากนักท่องเที่ยว กรณีมาเที่ยวแบบครอบครัวจะมีผู้สูงอายุมาด้วย ดังนั้นควรจัดที่นั่งพักตามจุดต่าง ๆ ตามระยะที่เหมาะสมเพื่อรองรับผู้สูงอายุ ที่ต้องการเดินชมจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในฟาร์ม

9) สนามเด็กเล่น ควรจัดสนามเด็กเล่นไว้บริเวณใกล้ร้านอาหารกาแฟ เพื่อเป็นที่รวมของเด็ก ๆ ได้มาพบกันและเล่นกัน เป็นการสร้างสมรรถนะทางสังคมให้กับเด็ก ๆ ให้สามารถรู้จักอยู่ร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน

10) สวนไม้ดอกควรปลูกแปลงดอกไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สำหรับเดินชมและถ่ายรูปเช็คอิน

11) ความเพียงพอของสินค้าเกษตร ในปัจจุบันสินค้าทางการเกษตรภายในฟาร์มไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และตลาดภายนอก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบ และแนวทางการปรับปรุง ลักษณะทางกายภาพฟาร์มตัวอย่างในพระราชดำริอย่างสร้างสรรค์ (Build Environment) โดยการ ออกแบบ จัดระเบียบสภาพแวดล้อม องค์ประกอบ กำหนดสัญลักษณ์ และการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ใหม่ ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (New Agro Tourism Icon) เพื่อให้เกิดเอกลักษณ์ทางโครงสร้าง และเกิด แหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรที่มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว และเกิดการจ้างงานจ้างรายได้สู่การ พัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 พบว่าภายในฟาร์มเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรและสถานที่ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีเนื้อที่ 798-2-77.8 ไร่ มีบรรยากาศธรรมชาติ มีฟาร์มตัวอย่างขนาดเล็ก ตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับพื้นที่ให้สามารถเดินเยี่ยมชมจุดสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษาที่มาเป็นคณะ ได้เดินชมภายในฟาร์มให้จบภายในระยะเวลา 1 - 2 ชั่วโมง โดย จุดเริ่มต้นจะเป็นการเยี่ยมชมโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ (ขนาดเล็ก) ซึ่งจะเป็นจุดเรียนรู้ การปลูกข้าว พันธุ์ข43, การปลูกเมล่อน, พืชผักสวนผสม, ผักยกแคร่, การเลี้ยงไก่ไข่, เลี้ยงปลา, การเลี้ยงผึ้งโพรงและผึ้งชันโรง เป็นต้น จากนั้นเดินเยี่ยมชมไร่ส้มโอพันธุ์ทับทิมสยาม, ไร่มะละกอ, การปลูกผักกางมุ้ง, ชมแปลงผักกลางแจ้ง, โรงเพาะเห็ด, โรงเพาะชำพืช ต่าง ๆ และชมโรงปุ๋ยหมัก นอกจากนี้ยังมีร้านอาหาร ร้านกาแฟ และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าทางการเกษตรด้วย สำหรับการศึกษาวเคราะห์ผลจากการวิจัยพบว่า แผนที่โดยรวมในโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ เนื่องจากพื้นที่โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ มีเนื้อที่มากกว่า 500 ไร่ ได้จัดแบ่งโซนต่าง ๆ ภายในฟาร์ม ตัวอย่างฯ แสดง ณ จุดที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ มีการจัดผังรวมกิจกรรมภายในฟาร์มฯ ติดตั้งบริเวณ ร้านกาแฟซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทางพร้อมบอกตำแหน่งจุดพัก และจุดเช็คคอินในแต่ละฐานการเรียนรู้ ได้ออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหน้าฟาร์มตัวอย่างฯ ออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณสระน้ำ ออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณแปลงนา และในส่วนของ บริเวณเขตพระราชฐานได้ออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณเขตพระราชฐานความยาวระยะ 40 เมตร เป็นซุ้มปิดบังเขตอาคารที่ประทับจากไม้ไผ่หรือไม้อื่น ๆ ในพื้นที่และแนวสองข้างจัดสวนขนาดเล็ก ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูป และมีป้ายแสดงบอกทางหรือบริเวณหวงห้ามให้เห็นชัดเจน

มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีกิจกรรมที่ หลากหลาย ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวและคณะศึกษาดูงานเพิ่มจำนวนมากขึ้น สำหรับจุดการเรียนรู้

ภายในฟาร์มตัวอย่างฯ ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักเรียน/นักศึกษามากที่สุดคือฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ให้ อาหารสัตว์ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มากับครอบครัวส่วนใหญ่จะเข้ามาพักผ่อนและเดินเที่ยวชมฟาร์ม ตัวอย่างฯ บางส่วนซื้อผลผลิตทางการเกษตรในฟาร์มกลับบ้านด้วย จากการวิจัยจะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจด้านสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบทางกายภาพที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยวให้ความสนใจด้านนี้มากที่สุด ส่วนความพร้อมด้านการให้บริการข้อมูล เช่น ผังการเข้าชม ฟาร์มตัวอย่างฯ แผ่นพับ บอร์ด ป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย ยังไม่ชัดเจน และจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต การสร้างสรรค์อัตลักษณ์ของ สถานที่ และทฤษฎีภูมิทัศน์เมือง (Townscape) ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อม ภายในพื้นที่ตามความคิดของกอร์ดอน คัลเลน ซึ่งมีหลักการเดียวกับทฤษฎีจินตภาพเมือง มาใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ออกแบบ และปรับปรุงลักษณะทางกายภาพฟาร์ม ตัวอย่างฯ ให้พื้นที่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น รวมถึงคนในชุมชน/เกษตรกร ในการจัดการและการ ดำเนินงานด้านการตลาดเพื่อพัฒนาจุดเด่นและจุดขายเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว มากยิ่งขึ้น ดังนั้นการพัฒนาจากภายในพื้นที่ฟาร์มตัวอย่างฯ ควรพร้อมพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตรที่มีบรรยากาศสบาย ๆ ท่ามกลางธรรมชาติ เหมาะแก่การมาพักผ่อนของครอบครัว หรือ มาทัศนศึกษาดูงาน พร้อมทั้งมีความสะดวกไว้คอยบริการแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมฟาร์ม ตัวอย่างฯ และยังเป็นแหล่งจ้างแรงงานในท้องถิ่นให้แก่ชาวบ้าน ได้มีรายได้จากการปฏิบัติงานและฝึก อาชีพในฟาร์มสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ เป็นแหล่งผลิตอาหารและขยายผลสู่การค้าโดยไม่เน้น ผลกำไร ทำให้ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์สภาพป่าไม้ในพื้นที่ให้คงความ อุดมสมบูรณ์และพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

ทั้งนี้ผลงานที่ได้ดำเนินการเสนอแนะแนวทางในการออกแบบ และได้มีการนำไปใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ให้เห็นอย่างเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาอย่างครอบคลุมใน พื้นที่โดยมีดังตารางที่ 5.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 สรุปการใช้ประโยชน์ผลงานจากโครงการวิจัย: การนำแนวทางในการพัฒนา และการออกแบบไปบูรณาการก่อสร้างเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ให้เห็นอย่างเป็นที่ประจักษ์

ลำดับ	รายละเอียดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อการบูรณาการ และการพัฒนาพื้นที่ (Implement)
1	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p>ร้านโขงคอฟฟี่ ร้านกาแฟและร้านจำหน่ายอาหารในโครงการ: ผู้วิจัยได้ทำการหารือ และร่วมเสนอแนะแนวทางในการออกแบบพื้นที่เพื่อจัดทำร้านกาแฟ และพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้เข้าชม เมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จพบว่า มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากเดิม คณะศึกษาดูงานในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา เพิ่มขึ้นจากปี 2561 มากถึง 101 คณะ ซึ่งในปี 2562 รวมคณะศึกษาดูงานมีทั้งหมด 203 คณะ จำนวน 39,897 คน</p> <p>ทั้งนี้การพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวในอนาคตได้มีการหารือกับชุมชนโดยรอบในการเลือกอาหารที่มีชื่อเสียงในชุมชนมาทำการจำหน่าย (ของดีประจำชุมชน) เพื่อเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของพื้นที่โดยรอบ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาข้อมูลพบว่า นักท่องเที่ยวและผู้เข้าชมยังมีความต้องการให้มีการจำหน่ายพืชผักสวนครัว ผลไม้ และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น</p>

ลำดับ	รายละเอียดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อการบูรณาการ และการพัฒนาพื้นที่ (Implement)	
2		<p>ป้ายโครงการ และพื้นที่พักผ่อนในโครงการ: นักวิจัยได้ร่วมหารือ และกำหนดแนวทางในการจัดวางพื้นที่สำหรับถ่ายภาพ การติดตั้งป้ายโครงการ และการกำหนดพื้นที่พักผ่อนในโครงการ</p>
3		<p>การพัฒนาพื้นที่จุดถ่ายภาพในโครงการ ในส่วนสนามเด็กเล่น เช่น การสร้างประติมากรรมหุ่นฟาง และควาย จากฟางข้าว จากการศึกษาวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะสำหรับนักเรียน และนักศึกษาที่มีจำนวนสูงสุด จำนวน 101 คณะ จำนวน 10,585 และกลุ่มเยาวชนรองลงมาเป็นอันดับ 3 จำนวน 1,851 คน ในปี 2562 และนอกจากนี้ยังพบว่าการท่องเที่ยวแบบครอบครัวมีจำนวนเพิ่มขึ้น การจัดเตรียมพื้นที่เพื่อการนันทนาการสำหรับเยาวชนจึงเป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างความน่าสนใจ การสร้างกระบวนการรับรู้ การเรียนรู้ และดึงดูดใจให้กับโครงการ</p> <p>หมายเหตุ: ประติมากรรมดังกล่าวได้มีการปรับปรุงรูปแบบเพื่อง่ายในการก่อสร้าง และยังคงใช้แนวคิดเดิมคือ การใช้ทรัพยากรในพื้นที่มาใช้ในการก่อสร้าง เช่น ฟางข้าว และการทำการเกษตรในพื้นที่</p>

ลำดับ	รายละเอียดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อการบูรณาการ และการพัฒนาพื้นที่ (Implement)	
4		<p>การสร้างประติมากรรม หอยโข่ง จุดถ่ายภาพส่วนทางเข้าโครงการ แนวคิดในการออกแบบ นำเอกลักษณ์ของพื้นที่ ที่มี “หอยโข่ง” เป็นเอกลักษณ์ (พื้นที่สำหรับอนุรักษ์หอยโข่งในชุมชนคลองหอยโข่ง) การนำรูปทรงมาสร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่เพื่อเกิดเป็น ICONIC การเกิดภาพจำของโครงการ</p>
5		<p>การจัดทำป้ายสื่อความหมายในโครงการ มีแนวคิดในการออกแบบป้ายสื่อความหมายโดยใช้วัสดุในพื้นที่ เช่น ไม้ไผ่</p>
6		<p>การเพิ่มพื้นที่จอดรถในโครงการ และการพัฒนาพื้นที่จอดรถยนต์เพิ่มเติม โดยใช้วัสดุพื้นที่ในการรองรับน้ำที่สามารถซึมผ่านสู่ดินได้</p>

ลำดับ	รายละเอียดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อการบูรณาการ และการพัฒนาพื้นที่ (Implement)	
7		การสร้างห้องน้ำเพิ่มเติมในพื้นที่บริเวณที่จอดรถ
8		การพัฒนาทางลาดเพื่อคนทั้งมวล

- หมายเหตุ : ผลงานออกแบบจากงานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการจดสิทธิบัตรการออกแบบ จำนวน 3 ชิ้น ได้แก่ สิทธิบัตรการออกแบบเก้าอี้ จำนวน 3 รูปแบบ ใช้แนวคิดสถาปัตยกรรมยั่งยืนมาใช้ในการออกแบบสื่อถึงอัตลักษณ์ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ก่อเกิดเอกลักษณ์และเกิดภาพจำเป็น ICONIC ของพื้นที่ (หอยโข่ง)

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวในอนาคต ให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐและชุมชน มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว มีนโยบายงบประมาณและบุคลากรเพื่อพัฒนาลักษณะทางกายภาพภายในพื้นที่ มีบรรณเพื่อบริการคณะศึกษาดูงาน มีการการจัดจำหน่ายของดีประจำชุมชน เพื่อเกิดการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจของพื้นที่โดยรอบ มีการกำหนดเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและกำหนดแนวทางการบริหารจัดการให้เกิดกลไกการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใหม่เชิงสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. 2535. พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 26-27
- แพรวพร สุชัยเจริญ. 2554. ประสบการณ์การเรียนรู้การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชน ริมน้ำจันทบูร. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสถาปัตยกรรมเพื่อชุมชน และสิ่งแวดล้อม. สถาบันอาศรมศิลป์.
- ประสงค์เอี่ยมอนันต์. (2550). การพัฒนาเมือง/ชุมชนเมืองในแนวอนุรักษ์. เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม: เมืองเก่าภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟู สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม.
- ฐิติ ฐิติจำเริญพร และคณะ. (2559). การศึกษาความต้องการของตลาดที่มีศักยภาพเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทยและอาเซียน. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. ได้รับทุนวิจัยสำนักคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ(วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- กลุ่มวิชาการและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว, กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, กรมการท่องเที่ยว, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560), คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ CREATIVE TOURISM DESTINATION MANAGEMENT, กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บรรยากาศการศึกษาดูงานของนักเรียน ณ ฟาร์มตัวอย่างในพระราชดำริฯ เป็นหมู่คณะ

ภาคผนวก ข

บรรยากาศพื้นที่จำหน่ายอาหาร ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร บริการ และพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อ
การบริการนักท่องเที่ยว เช่น ร้านกาแฟ (โฆ่งคอฟฟี่) ร้านข้าวแกง และร้านขนมจีน

ภาคผนวก ค

บรรยากาศแหล่งเรียนรู้การเกษตร เช่น แปลงนาสาธิต พืชผักสวนครัว ผักยกแคร่ และไม้เลื้อย

ภาคผนวก ง

การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม และกระบวนการมีส่วนร่วม

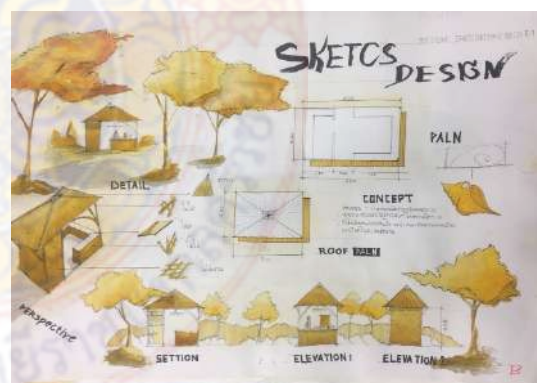
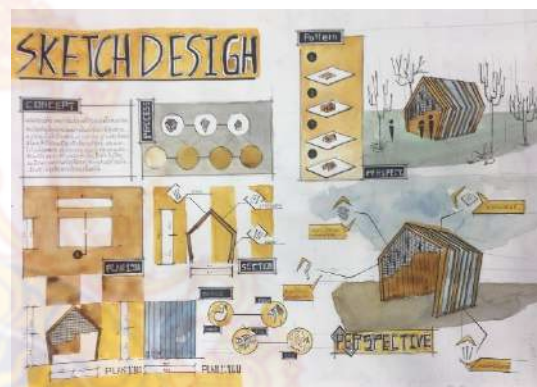
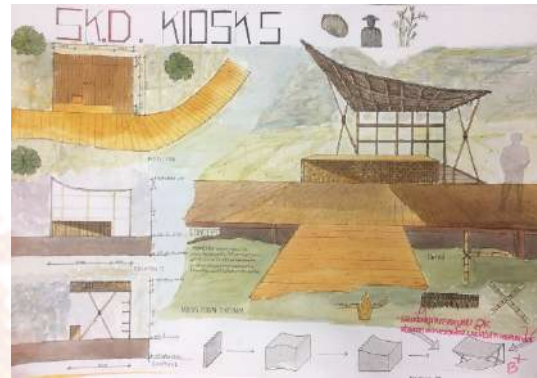
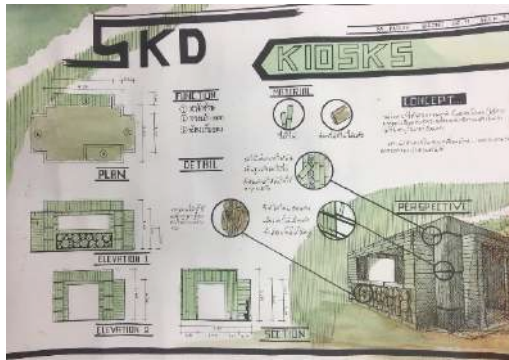

ภาคผนวก จ

การบูรณาการ งานวิจัยกับการเรียนการสอนสู่การบริการวิชาการ การออกแบบระยะสั้น

ชุมชนจำหน่ายอาหาร (Kiosks) Eco Design

รายวิชาออกแบบสถาปัตยกรรม 4 หลักสูตรสาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

ภาคผนวก จ (ต่อ)

การบูรณาการ งานวิจัยกับการเรียนการสอนสู่การบริการวิชาการ การออกแบบระยะสั้น

ซุ้มจำหน่ายอาหาร (Kiosks) Eco Design

รายวิชาออกแบบสถาปัตยกรรม 4 หลักสูตรสาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

ภาคผนวก ฉ

บรรยากาศการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม การสรุปแนวทางในการพัฒนาโครงการ

ภาคผนวก ข
สรุปความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการในโครงการ จากการสัมภาษณ์ และ
แบบสอบถาม

ลำดับ	ความต้องการ	รายละเอียด	จำนวน
1.	ร้านอาหาร/ ร้านค้า	- ผู้ใช้โครงการมีความต้องการให้มีร้านอาหารและร้านค้าเพื่อรองรับกิจกรรมการพักผ่อนที่เพิ่มขึ้น และต้องการให้มีความหลากหลายของอาหารโดยเน้นอาหารพื้นบ้าน และสื่อถึงอัตลักษณ์ในพื้นที่	34
2.	สัตว์เลี้ยง	- ผู้ใช้โครงการมีความต้องการในการศึกษาดูงาน และเรียนรู้สัตว์เลี้ยงในฟาร์มตัวอย่าง โดยต้องการแหล่งเรียนรู้สัตว์เลี้ยงหลากหลายสายพันธุ์ในพื้นที่ภาคใต้ เช่น โคพันธุ์พื้นเมืองภาคใต้ กระบือพื้นเมือง ปลาปลากัดไทย ปลากัดพื้นบ้าน หอยโข่ง หอยขม แพะพื้นเมือง และไก่พื้นเมือง - ผู้ใช้โครงการต้องการให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง เช่น การให้อาหารสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ และการเก็บไข่ในฟาร์ม	15
3.	สถานที่จอดรถ	- ผู้ใช้โครงการต้องการให้มีการเตรียมที่จอดรถที่เพิ่มขึ้น โดยมีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ หรือเด็ก	14
4.	จุดถ่ายภาพ (จุดเช็คอิน)	- ผู้ใช้โครงการต้องการให้มีจุดถ่ายภาพที่เพิ่มขึ้น - ผู้ใช้โครงการมีความต้องการจุดถ่ายภาพที่มีความแปลกใหม่ และสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่	12
5.	ป้ายบอกเส้นทาง	- ผู้ใช้โครงการต้องการให้มีป้ายสัญลักษณ์บอกเส้นทางให้เด่นชัด และมีสัญลักษณ์ที่โดดเด่น มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และสามารถใช้เป็นจุดถ่ายภาพได้	12
6.	ป้ายเรียนรู้	- ผู้ใช้โครงการต้องการให้มีป้ายอธิบายแหล่งเรียนรู้ในแต่ละฐาน และเพิ่มเติมการ SCAN QR CODE เพื่อใช้งานในกรณีไม่มีผู้บรรยายประจำฐาน เช่น ป้ายบอกลักษณะพันธุ์พืช ป้ายบอกวิธีการปลูก และการดูแลรักษา	12
7.	สวนไม้ดอก	- ผู้ใช้โครงการต้องการให้มีการเพิ่มความหลากหลายของสายพันธุ์ไม้ประดับ เพื่อสร้างความหลากหลายของสีสันช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการพักผ่อน และการท่องเที่ยว	12
8.	สินค้าเกษตร	- ผู้ใช้โครงการต้องการให้มีการจำหน่ายสินค้าที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค - มีความต้องการในการซื้อเมล็ดพันธุ์ และต้นกล้า หรือสินค้าทางการเกษตรจากฟาร์มตัวอย่างเนื่องจากมีความมั่นใจในคุณภาพ และความปลอดภัยของสินค้า	9

ลำดับ	ความต้องการ	รายละเอียด	จำนวน
9.	จุดนั่งพัก	- ผู้ใช้โครงการต้องการพื้นที่นั่งพักผ่อนระหว่างเส้นทางการเรียนรู้ - ผู้ใช้โครงการต้องการให้เพิ่มจำนวนจุดนั่งพัก	8
10.	จักรยาน	- ผู้ใช้โครงการเสนอแนะให้มีจักรยานไว้บริการแต่ละจุดเรียนรู้เพื่อเกิดกิจกรรมเพิ่มเติมในโครงการ	4
11.	ห้องน้ำ	- ผู้ใช้โครงการต้องการห้องน้ำ และห้องส้วมเพิ่มเติม - ผู้ใช้โครงการต้องการให้มีห้องน้ำให้เพียงพอสำหรับจุดเรียนรู้ในแต่ละโซน - ผู้ใช้โครงการต้องการห้องน้ำสำหรับคนทั้งมวล (Universal Design)	4
12.	วิทยากรประจำจุด	- ผู้ใช้โครงการต้องการให้มีวิทยากรบรรยายให้ความรู้ประจำจุดการเรียนรู้ หรืออาจมีคณาจารย์น้อยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	4
13.	สนามเด็กเล่น	- ผู้ใช้โครงการต้องการพื้นที่พักผ่อนของครอบครัวที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มวัย เช่น พื้นที่สนามเด็กเล่น พื้นที่กิจกรรมของเด็ก และผู้ปกครอง	3
14.	รถราง หรือ	- ผู้ใช้โครงการเสนอแนะให้มีรถรางไว้บริการในฟาร์มตัวอย่างเพื่อศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีระยะทางห่างไกลกันในแต่ละจุด	3
15.	กิจกรรม	- ผู้ใช้โครงการเสนอแนะให้มีการเพิ่มกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ฟาร์มตัวอย่าง เช่น การปลูกข้าว การเก็บข้าว การปลูกพืช การเก็บเกี่ยวพืช พันธุ์ทางการเกษตร การเพาะเห็ด การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ การทำปุ๋ยหมัก การทำขนมพื้นบ้าน การจักสานพื้นบ้าน ฯลฯ	2

ภาคผนวก ซ

ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบฝ่ายศึกษาดูงาน ณ โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ

วันที่ 18 มกราคม 2563

ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบฝ่ายศึกษาดูงาน ณ โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ เพื่อเก็บข้อมูลการศึกษาดูงานแบบหมู่คณะ

1. ค่าใช้จ่ายในการเข้าศึกษาดูงาน โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ค่าบำรุงสถานที่ แบ่งออกได้ ดังนี้
  - จำนวนผู้เข้าชม 1 – 100 คน
    - ครึ่งวัน 300 บาท
    - เต็มวัน 500 บาท
  - จำนวนผู้เข้าชม 100 คนขึ้นไป
    - ครึ่งวัน 700 บาท
    - เต็มวัน 1,000 บาท
  - และมีค่าวิทยากรการพาชม
    - วิทยากรทหาร 400 บาท
    - วิทยากรภายนอก (ปราชญ์ชาวบ้าน) 600 บาท
2. ฐานการเรียนรู้ สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้คณะผู้เข้าชมจะต้องทำการประสานงานเพื่อลงทะเบียนเข้าชมโครงการ และเลือกฐานการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการมาศึกษาดูงาน ทั้งนี้ ฐานการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 7 ฐาน ดังนี้
  - 2.1 ฐานการปลูกเมล่อน
  - 2.2 ฐานการเพาะเห็ดนางฟ้า
    - 2.2.1 กิจกรรมฐานการเพาะเห็ด จะมีกิจกรรมการสาธิต และปฏิบัติการเพาะเห็ดนางฟ้าสำหรับฐานนี้เมื่อศึกษาดูงานเสร็จก็จะมีเชือกก้อนเห็ดจำหน่ายในราคาก่อนละ 8 บาท
  - 2.3 ฐานการเลี้ยงผึ้งโพรง/ ชันโรง
  - 2.4 ฐานการปลูกผักยกแคร่
  - 2.5 ฐานการทำน้ำหมักชีวภาพ
  - 2.6 ฐานการทำน้ำหมักสูตรพระราชทาน+ การปลูกผักในขวด

2.6.1 สำหรับผู้ที่สนใจที่จะเข้าเรียนรู้ในฐานนี้ทางศูนย์การเรียนรู้จะแจ้งให้ทางคณะผู้เข้าศึกษาดูงาน เตรียมขวดน้ำอัดลมขนาด 1.5 ลิตร เพื่อเตรียมปลูกผักในขวด ซึ่งมีดินและปุ๋ยหมักผสม ทั้งนี้กิจกรรมหลักคือการปลูกผักน้ำ

2.7 ฐานการทำไอศกรีม

2.7.1 สำหรับผู้ที่สนใจฐานการทำไอศกรีมจะมีการสอนให้ทำไอศกรีมกะทิ มะพร้าวสด โดยผู้เข้าอบรมสามารถกำหนดปริมาณได้ เช่น กี้กิโลกรัม โดยมีค่าใช้จ่าย ดังนี้

- ไอศกรีม 6 กิโลกรัม (ต่อ 60 คน)   ค่าใช้จ่าย 800 บาท
- ไอศกรีม 12 กิโลกรัม (ต่อ 130 คน)   ค่าใช้จ่าย 1600 บาท

3. ระยะเวลาการเข้าศึกษาดูงาน

3.1 การศึกษาดูงานครึ่งวัน ระยะเวลาในการนำชมภายในโครงการฟาร์มตัวอย่างทั้งโครงการ ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง และ 1-2 ฐานการเรียนรู้

3.2 การศึกษาดูงานทั้งวัน ระยะเวลาในการนำชมภายในโครงการฟาร์มตัวอย่างทั้งโครงการ ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง และ 4 ฐานการเรียนรู้

4. อาหารกลางวัน

4.1 ผู้ศึกษาดูงานสามารถเตรียมอาหารมารับประทาน หรือสามารถประสานงานให้ทางโครงการจัดเตรียม โดยมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม

ข้อมูลความต้องการจากเจ้าหน้าที่

- ความต้องการสัญลักษณ์ในโครงการ เช่น ตึกตาหูนุ่ฝาง
- ความต้องการรถรางเพื่อการบริการคณะศึกษาดูงาน เพื่อเยี่ยมชมกิจกรรมภายในฟาร์มตัวอย่าง
- ความต้องการจักรยาน และพื้นที่จัดเก็บจักรยาน

ภาคผนวก ฅ ข้อมูลคณะผู้เข้ามาศึกษาดูงาน และเยี่ยมชม โครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี

พันปีหลวง ประจำปี ๒๕๖๑ และ ปี ๒๕๖๒ (ตั้งแต่ ๒๙ ม.ค.๖๑ - ๓๑ ธ.ค.๖๒)

ลำดับ	ประเภทของคณะที่มาศึกษาดูงาน	ประจำปี ๒๕๖๑		จำนวนผู้เยี่ยมชม ทั้งหมด (คน)	แบ่งเพศ/จำนวนของผู้มาศึกษาดูงานและเยี่ยมชมฯ			หมายเหตุ
		เดือน	จำนวน คณะ		เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง(จำนวนคน)	ห้วงอายุ (ปี)	
๑.	หน่วยงานส่วนราชการ	ม.ค. - ธ.ค.๖๑	๑๓	๓๑๒	๑๕๗	๑๕๕	๒๑ - ๕๕	
๒.	กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา	ม.ค. - ธ.ค.๖๑	๑๓	๘๘๙	๕๑๗	๓๗๒	๓ - ๒๒	
๓.	กลุ่มเยาวชน	ม.ค. - ธ.ค.๖๑	๓	๒๒๘	๑๖๒	๖๖	๑๕ - ๑๘	
๔.	กลุ่มเกษตรกร	ม.ค. - ธ.ค.๖๑	๖	๒๔๗	๑๙๘	๔๙	๔๐ - ๕๕	
๕.	กลุ่มเอกชน	ม.ค. - ธ.ค.๖๑	๑	๓๐	๕	๒๕	๒๘ - ๕๕	
รวมจำนวน ๓๖ คณะ จำนวน ๑,๗๐๖ คน								

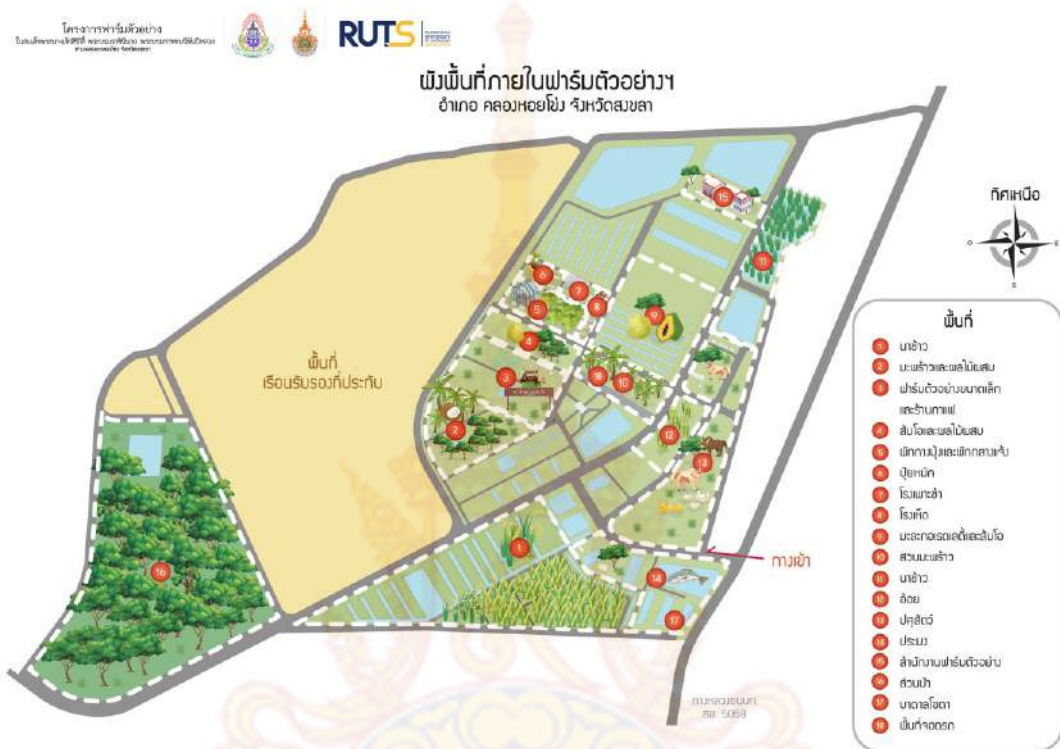
ประจำปี ๒๕๖๒

ลำดับ	ประเภทของคณะที่มาศึกษาดูงาน	เดือน	จำนวน คณะ	จำนวนผู้เยี่ยมชม ทั้งหมด (คน)	แบ่งเพศ/จำนวนของผู้มาศึกษาดูงานและเยี่ยมชมฯ			หมายเหตุ
					เพศชาย (จำนวน/คน)	เพศหญิง (จำนวน/คน)	ห้วงอายุ (ปี)	
๑.	หน่วยงานส่วนราชการ	ม.ค. - ธ.ค.๖๒	๖๒	๓,๕๓๑	๑,๕๓๖	๑,๙๙๕	๒๑ - ๕๕	
๒.	กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา	ม.ค. - ธ.ค.๖๒	๑๐๑	๑๐,๕๘๕	๔,๑๖๕	๖,๔๒๐	๓ - ๒๒	
๓.	กลุ่มเยาวชน	ม.ค. - ธ.ค.๖๒	๑๗	๑,๘๕๑	๗๘๓	๑,๐๖๘	๑๕ - ๑๘	
๔.	กลุ่มเกษตรกร	ม.ค. - ธ.ค.๖๒	๑๔	๖๑๒	๓๑๔	๒๙๘	๔๐ - ๕๕	
๕.	กลุ่มเอกชน	ก.ค. - ธ.ค.๖๒	๙	๒๕๖	๑๑๙	๑๓๗	๒๘ - ๕๕	
๖.	กลุ่มประชาชนทั่วไป	มิ.ย. - ธ.ค.๖๒	-	๒๓,๐๖๒	๘,๖๑๕	๑๑,๕๓๑	๓ - ๕๕	เยี่ยมชม/ดื่มกาแฟ/ร้านโชงคอฟฟี่
รวมจำนวน ๒๐๓ คณะ/ประชาชนทั่วไป จำนวน ๓๙,๘๙๗ คน								

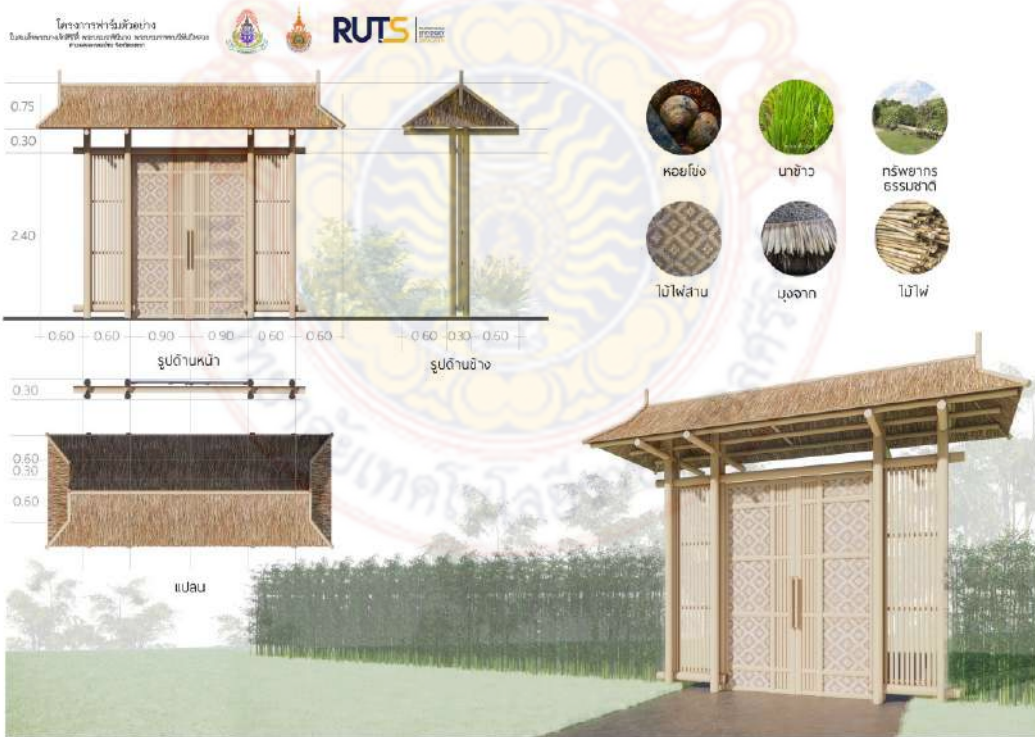
รวมคณะศึกษาดูงาน/เยี่ยมชมฯ ปี ๒๕๖๑ และปี ๒๕๖๒ จำนวนทั้งสิ้น ๒๓๙ คณะ/ประชาชนทั่วไป จำนวน ๔๑,๖๐๓ คน

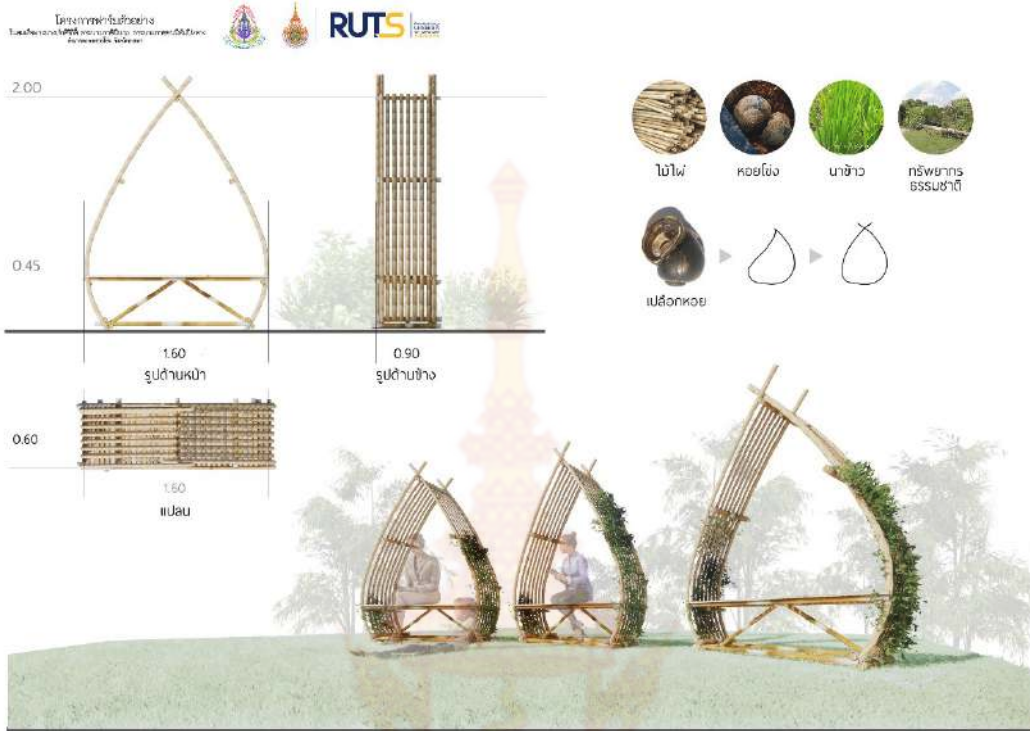
ที่มา: โครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง, ๒๕๖๓

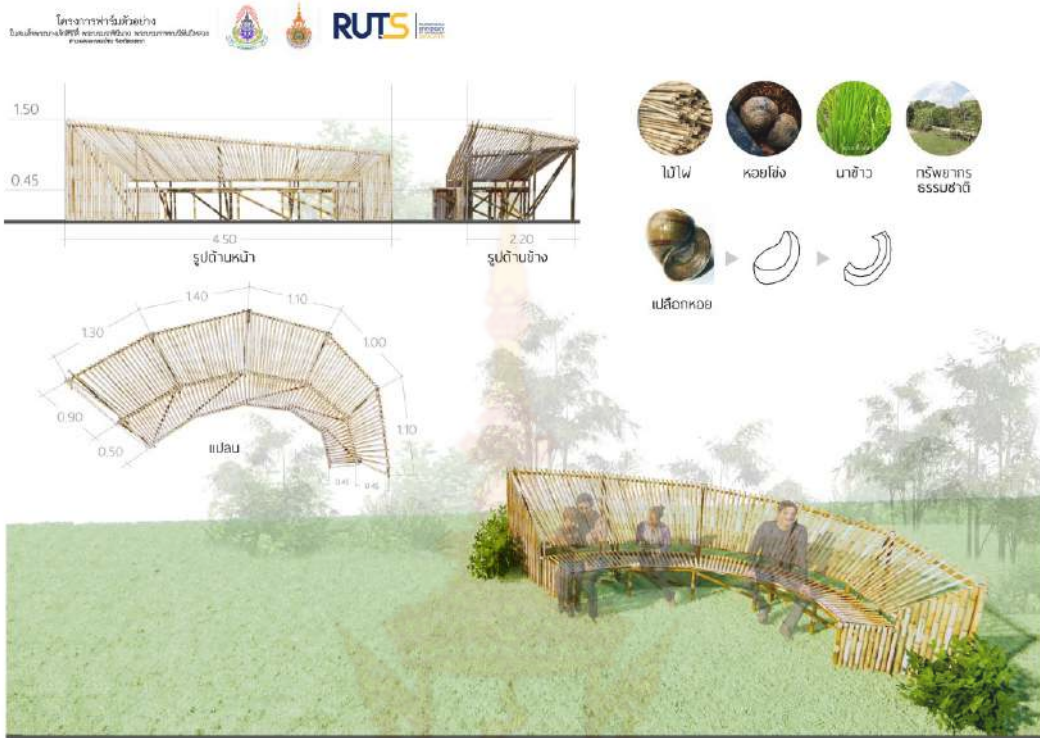
ภาคผนวก ญ
 แนวทางการออกแบบโครงการ และผังโครงการ

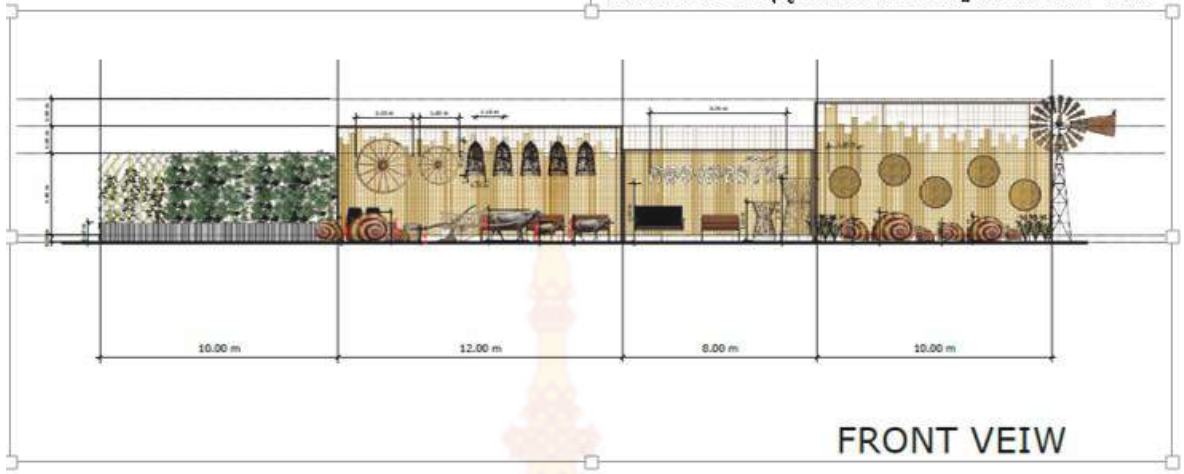

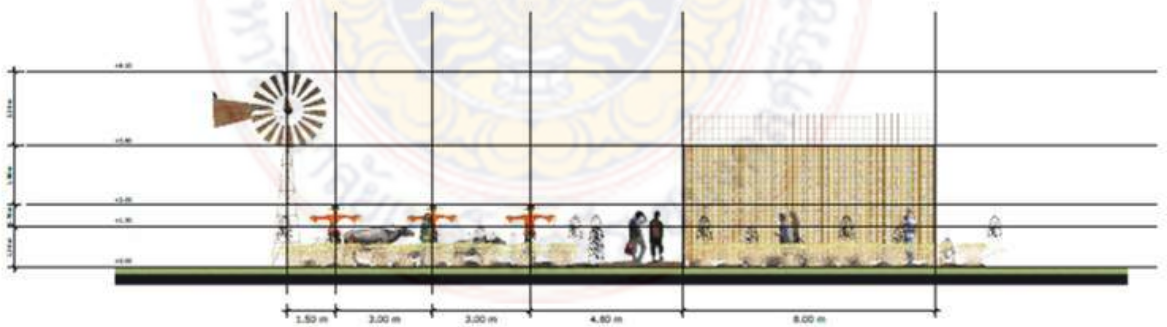
- แสดงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหน้าฟาร์มตัวอย่าง ที่มา: ทัชชณา สังขกุล (2561)

แสดงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณเขตพระราชฐาน ความยาวระยะ 40 เมตร

แสดงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณเขตพระราชฐาน ความยาวระยะ 40 เมตร

FRONT VEIW
SCALE 1:100

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง โครงการวิจัยการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำรินสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา โดยมีพล.พัฒนา 4 เป็นรับผิดชอบดูแลพื้นที่บริเวณโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริฯ และสวนป่า

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่องานวิจัย เรื่องการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำรินสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา หน่วยงานรับผิดชอบโครงการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- เสนอแนะแนวทางการออกแบบ และแนวทางการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพฟาร์มตัวอย่างในพระราชดำริอย่างสร้างสรรค์ (Build Environment) โดยการออกแบบ จัดระเบียบสภาพแวดล้อม องค์ประกอบ กำหนดสัญลักษณ์ และการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ใหม่ในพื้นที่

- สร้างสรรค์สัญลักษณ์ใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (New Agro Tourism Icon) ในมิติการสร้างสรรค์ของพื้นที่ การกำหนดจินตภาพเพื่อเกิดเอกลักษณ์ทางโครงสร้าง และความหมายที่สอดคล้องโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าใช้งาน กิจกรรม และความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำรินสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 สอบถามระดับความพึงพอใจและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำรินสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

3. ขอความอนุเคราะห์ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์ และมีคุณค่าต่อการนำไปใช้ คำตอบของท่านผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับและใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น โดยจะเสนอผลการวิจัยในภาพรวม คำตอบที่ได้จะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบแต่ประการใด

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

น้อยกว่า 20 ปี 20 - 30 ปี
 31 - 40 ปี 41 - 50 ปี
 51 - 60 ปี 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย
 อนุปริญญา (ปวช./ปวส.)
 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน
 เกษตรกร ธุรกิจส่วนตัว
 รับจ้าง นักเรียน/นักศึกษา
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าใช้งาน กิจกรรม และความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง โปรดตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง

5. จำนวนที่ท่านเคยมาโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา
☐ 1 ครั้ง/ปี	☐ 2 ครั้ง/ปี
☐ 3 ครั้ง/ปี	☐ 4 ครั้ง/ปี
☐ มากกว่า 4 ครั้ง/ปี	
6. ท่านใช้เวลาอยู่ในโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา เฉลี่ยครั้งละกี่ชั่วโมง
-		
--	--
☐ 30 นาที - 1 ชั่วโมง	☐ 1 - 2 ชั่วโมง
☐ 2 - 3 ชั่วโมง	☐ 3 - 4 ชั่วโมง
☐ 4 - 5 ชั่วโมง	☐ 6 ชั่วโมงขึ้นไป
7. ท่านมาเดินโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา เป็นกลุ่มจำนวนกี่คน
☐ คนเดียว	☐ กลุ่ม 2-5 คน
☐ กลุ่ม 6-10 คน	☐ คณะ 11-30 คน
☐ หมุ่มคณะ 30 คน ขึ้นไป	
8. ท่านเดินทางมาโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ด้วยวิธีใด
☐ รถจักรยาน	☐ รถรับจ้าง
☐ รถยนต์ส่วนบุคคล	☐ รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....	

9. ท่านมาทำกิจกรรมใดบ้างในโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ อบรม และศึกษาดูงาน	☐ ชมแปลงเพาะปลูก/ผักสวนครัว/ผักยกแคร่
☐ ชมโรงเรียนผลไม้/สวนผลไม้	☐ ชมไม้ดอก/ไม้ประดับ
☐ ให้อาหารสัตว์/ชมสัตว์	☐ ทานอาหารและเครื่องดื่ม
☐ ซื้อสินค้าทางการเกษตร	☐ พักผ่อนหย่อนใจ
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....	

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำชี้แจง โดยมีระดับความพึงพอใจ ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง พึงพอใจมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ความพึงพอใจและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
10. ด้านทรัพยากรและจุดเด่น					
- ความพึงพอใจด้านการสัญจร และการเข้าถึง โครงการฯ					
- ความพึงพอใจด้านธรรมชาติ และความอุดมสมบูรณ์ ของพื้นที่					
- ความพึงพอใจในแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรต้นแบบ					

11. ด้านสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบทางกายภาพ					
- ความพึงพอใจด้านขนาด ความสูง วัสดุอาคาร และสิ่งปลูกสร้าง					
- ความพึงพอใจแหล่งที่ตั้ง และตำแหน่งของแหล่งเรียนรู้					
- ความพึงพอใจของป้าย และสื่อสัญลักษณ์					
- ความพึงพอใจด้านความกว้างของถนน และทางเดินภายในโครงการฯ					
12. ด้านสุนทรียศาสตร์ ทัศนียภาพ และความงาม					
- ความพึงพอใจแหล่งเรียนรู้ และพื้นที่ทำกิจกรรม เช่น ผักยกแคร่ แปลงหมุนล่อน แปลงนา					
- ความพึงพอใจในรูปแบบสถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างในโครงการฯ					
- ความพึงพอใจในลักษณะแปลงเพาะปลูก พืชผักสวนครัว ผักยกแคร่ และสัตว์เลี้ยง ฯลฯ					
- ความพึงพอใจจุดถ่ายรูป ป้าย และสัญลักษณ์สื่อความหมาย					
- ความพึงพอใจขนาดและรูปแบบการตั้งร้านอาหาร และร้านเครื่องดื่ม					

ความพึงพอใจและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
13. ด้านกิจกรรมภายในโครงการฯ					
- ความพึงพอใจของกิจกรรมฝึกการปฏิบัติ และการ บรรยายในโครงการฯ					
- ความพึงพอใจของกิจกรรมสำหรับการเยี่ยมชม และ เรียนรู้ในโครงการฯ (การเรียนรู้ด้วยตัวเอง)					
- ความพึงพอใจของกิจกรรมสำหรับการพักผ่อน การ ทานอาหาร และเครื่องดื่ม					
- ความพึงพอใจของกิจกรรมการซื้อขายสินค้า และ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร					
14. ด้านการบริหารจัดการ					
- ความพึงพอใจในการให้ความรู้ และการบริการใน โครงการฯ					
- ความพึงพอใจในความปลอดภัยภายในโครงการฯ					
- ความพึงพอใจในการจัดการขยะ					
- ความพึงพอใจของห้องน้ำ (จำนวน, พื้นที่)					
- ความพึงพอใจที่จอดรถยนต์					

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนา โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง โดยมีระดับความพึงพอใจ ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง พึงพอใจมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ความพึงพอใจและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
15. สภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการโครงการฯ					
- มีเส้นทางการเข้าถึงพื้นที่โครงการฯ ความสะดวกสบาย					
- มีการจัดการด้านภูมิทัศน์และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่					
- มีการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์					
- มีการได้รับความร่วมมือจากชุมชนบริเวณใกล้เคียง					
- มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว/อบรม/ศึกษาดูงาน					

ความพึงพอใจและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
- มีการให้บริการด้านข้อมูลความรู้แก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ บอร์ด หรือป้ายสื่อความหมาย					
- มีวิทยากรให้คำบรรยายและถ่ายทอดองค์ความรู้					

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำรินสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

16. ความคาดหวังในการพัฒนาพื้นที่โครงการฯ

.....

.....

.....

17. สิ่งที่จะต้องปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม

.....

.....

.....

18. ข้อเสนอแนะ อื่น ๆ

.....

.....

.....

ประวัติคณະนักวิจัย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

1. ชื่อ - นามสกุล :
  - 1.1 ภาษาไทย นางสาวทีนีย์ วัฒนกิจ
  - 1.2 ภาษาอังกฤษ Mrs. Satinee Wattanakit
2. ตำแหน่งทางวิชาการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
3. ตำแหน่งทางการบริหาร: -
4. สังกัดสาขาวิชา : สถาปัตยกรรมและผังเมือง คณະ สถาปัตยกรรมศาสตร์
วิทยาเขต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา
5. ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ 44/1 หมู่ที่ 10 ตรอก/ซอย - ถนน -
แขวง/ตำบล ละมอ เขต/อำเภอ นาโยง
จังหวัด ตรัง รหัสไปรษณีย์ 92170
โทรศัพท์ 075-299124 โทรสาร -
โทรศัพท์มือถือ 089-206-1151 อีเมลล์ n_satinee@hotmail.com
6. วุฒิการศึกษา : สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมภายใน
7. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ : สาขาสถาปัตยกรรมภายใน Energy Technology
8. ผลงานตีพิมพ์
  - 8.1 Satinee Wongkee, Surapong Chirarattananon, Pipat Chaiwiwatworakul, A study of radiant cooling for a room with daytime application in tropical climate: International Journal of Smart Grid and Clean Energy, vol.3, no.3, October 2014.
  - 8.2 Satinee Wongkee, Surapong Chirarattananon, Pipat Chaiwiwatworakul, A field study of experimental of radiant cooling for residential building in a tropical climate: Journal of Automation and Control Engineering, Vol. 2, No. 1, March 2014

- 8.3 Satinee Wattanakit, Surapong Chirarattananon, Pipat Chaiwiwatworakul, Comfort assessment of radiant cooling in building in tropical climate : 5th International Conference on Sustainable Energy and Environment (SEE 2014): Science, Technology and Innovation for ASEAN Green Growth 19-21 November 2014, Bangkok, Thailand
- 8.4 Nipaporn Nutprasert, Pipat Chaiwiwatworakul, Satinee Wongkee, Surapong Chirarattananon, Radiant Cooling with Dehumidified Air Ventilation for Thermal Comfort in Buildings in Tropical Climate: 2013 International Conference on Alternative Energy in Developing Countries and Emerging Economies.
- 8.5 ศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของบ้านดินกรณีศึกษา บ้านดินในจังหวัด ยโสธร จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดอุบลราชธานี (ทุนวิจัย วช.), 2554, 113-120 ฉบับที่ 2, การเผยแพร่ วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
- 8.6 ศึกษาการระบายอากาศโดยธรรมชาติที่สัมพันธ์กับช่องเปิดเพื่อลดภาระความร้อนในบ้านพักอาศัยในช่วงเวลากลางคืน (ทุนวิจัย วช.), มกราคม- มิถุนายน 2556, ฉบับที่ 1, การเผยแพร่ วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
- 8.7 การศึกษาเกณฑ์การออกแบบเฟอร์นิเจอร์ชุดครัวสำหรับผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ผู้ใช้เก้าอี้ล้อเข็น (ทุนวิจัย วช.), มกราคม- มิถุนายน 2558, 15-20 ฉบับที่1, การเผยแพร่ วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก